

ZELENE ZGRADE

Deo 3: BeCom – Inovativna vizija

Decembar 2025
becom4.eu

**Sufinansira
Evropska unija**

Finansirano od Evropske unije. Izraženi stavovi i mišljenja su, međutim, isključivo stavovi i mišljenja autora/autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.

datum objave: Decembar 2025

naziv projekta: Beautiful Communities-Enriching, Sustainable, Inclusive

kratica projekta: BeCom

ID projekta: 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247531

izdavački partneri:

Rogepa | Romania

Comuna Băiuț | Romania

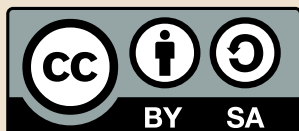
FA-Magdeburg | Germany

SBH Nordost | Germany

Glenfield | Serbia

Mathemagenesis | Greece

El Risell | Spain

Neki materijali, koji se u zakonu o autorskim pravima nazivaju „delama“, objavljeni su pod Creative Commons licencom (tip licence: Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)) i mogu ih koristiti treća lica sve dok se poštuju uslovi licenciranja. Svi materijali objavljeni pod uslovima CC licence jasno su označeni kao takvi. © Ovaj članak je objavio BeCom pod Creative Commons licencom.

veza na izravnu internetsku adresu (URL) dotičnog materijala:
<https://becom4.eu/>

veza na Creative Commons licencu na koju se upućuje:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

**Sufinansira
Evropska unija**

Finansirano od Evropske unije. Izraženi stavovi i mišljenja su, međutim, isključivo stavovi i mišljenja autora/autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.

BeCom - Inovativna vizija

Mart 2026

1 DEO 1. Svrha

Šta nastojimo da postignemo ovom studijom

1.1 Šta je BeCom

Svrha našeg projekta

Ova studija nastaje u okviru BeCom projekta (Lepe zajednice — Obogaćujuće, Održive, Inkluzivne), EU inicijative posvećene transformaciji istorijskih ruralnih zgrada.

Projekat je čvrsto utemeljen u principima Novog evropskog Bauhausa (NEB), fokusirajući se na tri temeljne vrednosti: Održivost (kroz energetske efikasnost i cirkularnost), Estetiku (obnova autentičnosti i funkcionalne harmonije) i Inkluziju (obezbeđivanje pristupačnosti i društvene kohezije).

Operacionalizacijom Modela pet heliksa (QHM), BeCom obezbeđuje da proces renovacije integriše pet ključnih društvenih sektora: Obrazovanje, Politiku, Ekonomiju, Društvo i Prirodno okruženje.

Primarna misija projekta je da osnaži građane i edukatore znanjem, veštinama i stavovima potrebnim za pokretanje inovacija u njihovim zajednicama, posebno kao odgovor na klimatske promene i društvene izazove.

1.2 Vizija studije

Šta nastojimo da postignemo ovom studijom i publikacijom

Ova studija predstavlja pokušaj da se pruži metod za oživljavanje nekada integralnog dela uspešne zajednice — javne zgrade.

Objavljivanje ove sveobuhvatne vizije i studije služi nekoliko ključnih svrha:

Validacija kroz primarnu studiju slučaja: Zgrada služi kao „sidro validacije“ studije. Ova studija dokumentuje kako jedan zanemareni kulturno-istorijski resurs može biti transformisan u živahni, samoodrživi ekonomski pokretač koji podstiče lokalni prosperitet bez ugrožavanja ekološkog ili kulturnog integriteta.

Motor politike i narativa: Osim same gradnje, ova publikacija deluje kao narativni motor koji Băiuț pomera od priče o post-rudarskom „padu“ ka priči o „regeneraciji“. Služi kao demonstrator toga kako demokratske ruralne zajednice mogu upravljati zelenim tranzicijama i privlačiti spoljnje finansiranje kroz transparentno, višeaktersko upravljanje.

Praktični alat za replikaciju: Iako je fokusirana na Băiuț, metodologije, kontrolne liste i strategije predstavljene ovde dizajnirane su za prilagodljivost. Publikacija pruža „Portfolio učenja“ i Praktični alat namenjen osnaživanju drugih timova širom Evrope da vode sopstvene renovacije kulturno-istorijskog nasleđa uz rigoroznost i kulturnu osetljivost, uzimajući u obzir klimatske i društvene faktore sadašnjosti i budućnosti.

1.3 Primer iz stvarnog života

Zašto smo odabrali da ilustrujemo studiju kroz primer iz stvarnog života

Sidro validacije i primarna studija slučaja: Zgrada ANIMA služi kao „sidro validacije“ strukturnih i metodoloških okvira razvijenih u okviru BeCom alata. Ona premešta viziju sa čisto teorijske ravni na opipljiv test za regenerativnu renovaciju i integraciju obnovljive energije.

Živa laboratorija: Zgrada funkcioniše kao „živa laboratorija“ u kojoj stanovnici i stručnjaci stiču praktične veštine u tehnikama zelene gradnje i očuvanja lokalnog nasleđa. Omogućava zainteresovanim stranama da testiraju alate za validaciju zgrada i ideje o energetske renovaciji na licu mesta, pre nego što ih primene šire.

Prilagodljivost i replikacija: Centralni cilj je demonstrirati da strukture i metodologije korišćene za ANIMA nisu ekskluzivne za jednu zgradu ili grad. Dokumentovanjem procesa — od imenovanja i procene nasleđa do finansijskog planiranja — zgrada služi kao replikabilni model koji osposobljava druge timove da vode sopstvene renovacije u različitim geografskim i kulturnim kontekstima.

Institucionalno srce zajednice: Izvan njenih fizičkih zidova, korišćenje zgrade kao primera pokazuje kako obnovljena infrastruktura može postati „institucionalno srce demokratskog života“. Pruža fizično i institucionalno uporište za veštine, partnerstva i modele upravljanja neophodne za ekološke i ekonomske tranzicije.

Transformacija narativa: Zgrada funkcioniše kao „narativni motor“. Transformišući zanemareni, nedovoljno korišćeni resurs koji odražava rudarsku prošlost u živahno komunalno čvorište, ona pomaže da se priča sela pomeri od „pada“ ka „regeneraciji“.

Usavršavanje alata: Korišćenje stvarne zgrade omogućava testiranje i usavršavanje kontrolnih lista, matrica i formata angažovanja. Ovo osigurava da je konačni praktični alat jasan za nestručnjake i efikasan u ruralnim sredinama sa ograničenim resursima.

Skaliranje kroz poređenje: Jednom kada su utvrđeni polazni podaci i podaci o performansama za ANIMA, zgrada služi kao šablon za poređenje performansi i uticaja u odnosu na druge rudarske zgrade i komunalne objekte u regionu.

2 DEO 2. Naša zgrada — studija slučaja i njen kontekst: „Kuća života“

2.1 Zgrada studije slučaja u svom okruženju — selo Băiuț

2.1.1 Istorija imena i ambicija

Naselje Băiuț nalazi se na severozapadu Rumunije, manje od 100 km od granice sa Ukrajinom. Tokom vekova bilo je značajno rudarsko središte, poznato pod različitim imenima — Lápos-Bánya (1630) i Erzsebetbanya (posle 1913), u spomen na imanja koja je u tom kraju posedovala Elizabeta Silađi, majka kralja Matije Korvina. Rudarstvo je vekovima bilo centralna privredna delatnost Băiuța, usmerena pre svega na eksploataciju zlata, srebra, bakra i gvožđa. Mada su dokumentovane rudarske aktivnosti još od 1315. godine, arheološki nalazi ukazuju na prisustvo ljudske zajednice još od gornjeg paleolita. Krajem 19. veka, muzička kultura sela dostigla je visok umetnički nivo. Zapisi iz 1876. opisuju pogrebnu povorku za direktora rudnika, predvođenu lokalnim horom i limenom glazbom koji su izvodili opere sa izuzetnom preciznošću. Do 1886, lokalna limena muzika nosila je elegantne uniforme, uporedive sa uniformama velikih orkestara iz Nemačke i Italije — što je simbolizovalo visoki umetnički status sela.

2.1.2 Zgrada: simbol multikulturalnosti

Fizičko uporište ovog kulturnog nasleđa je impozantna građevina podignuta 1906. godine, zamišljena kao dom hora i škole za instrumentalnu muziku. Arhitektura ovog objekta svedoči o multikulturalnoj tkanji zajednice, utkavši u sebe rumunske, mađarske, nemačke i jevrejske uticaje. Na fasadi i ulazu uočavaju se motivi za koje se smatra da su inspirisani skicama Solomonovog hrama. Specifični arhitektonski elementi koji su vidljivi i danas svedoče o prvobitnoj nameni zgrade — između ostalog, izuzetni neoklasični bas-reljefi na zadnjoj fasadi i istaknut simbol harfe. Za vreme svog trajanja kao škole, ustanova je stekla regionalni ugled, privlačeći učenike iz drugih rudarskih centara koji su dolazili da uče instrumentalnu muziku.

2.1.3 Vek funkcionalne evolucije

Tokom 20. veka, zgrada je fizički otelotvorila promenljive potrebe zajednice, obavljajući višestruke vitalne funkcije u rasponu čitavog životnog ciklusa čoveka. Nakon vremena muzičke škole, postala je bolnica sa porodištem u kojoj su se rodili mnogi meštani, ali i mrtvačnica za one na kraju životnog puta. Potom je funkcionisala kao apoteka, trgovinski prostor i zanatska radionica. Uprkos svim ovim promenama, zgrada je u zvaničnim evidencijama i dalje evidentirana kao muzička škola.

2.1.4 Otpornost kroz tranziciju

Muzika i kultura ostale su konstante u životu sela kroz različite političke režime. Između 1960. i 1980. godine, plesni orkestri su cvjetali, čineći tango i valcer neizostavnim na lokalnim balovima, dok je mladež u komunističkom periodu prihvatila rok muziku kao

suptilan oblik protesta i umetničke slobode. Nakon zatvaranja rudnika, oko 2006. godine, tradicija limene muzike je opala, ali je oživljena 2021. godine. Ovaj napor doveo je do otkrivanja starih nota na tri jezika — rumunskom, mađarskom i nemačkom — što pruža jasne dokaze o otpornom multikulturalnom identitetu ovog mesta i njegovom potencijalu za kulturno obnavljanje. Danas zgrada ne stoji samo kao napušteni objekat — ona je riznica kolektivnog pamćenja koja obuhvata gotovo dva veka duše zajednice.

2.2 Brendiranje „Kuće života”: identitet i simbolika zgrade ANIMA

2.2.1 Vizija: prostor kolektivnog pamćenja

Istorijska zgrada iz 19. veka u Băiuțu više je od fizičke konstrukcije — ona je riznica živih iskustava zajednice. Budući da je istorijski funkcionisala kao porodilište (rođenje), muzička škola i apoteka (život) i mrtvačnica (smrt), fizički obuhvata čitav ciklus ljudskog postojanja. Vizija brendiranja teži da ovaj objekat pretvori u „prostor iskustva” i „Centar životnog ciklusa”, gde sama arhitektura odražava simboliku „rođenja–života–smrti”.

2.2.2 Predloženi koncepti imenovanja

Tokom procesa planiranja i vizioniranja, iskristalisala su se četiri primarna koncepta imenovanja, od kojih svaki oslikava posebnu dimenziju nasleđa zgrade i njenih budućih potencijala:

ANIMA: Izvedeno iz latinskog naziva za „dušu”, ovo ime naglašava da je zgrada kroz vekove tranzicije čuvala duh i dušu zajednice.

Kuća života: Direktno i snažno ime koje se fokusira na istoriju zgrade kao domaćina vitalnih ljudskih i komunalnih funkcija „od početka do kraja”.

Trinitas: Ovo ime ističe trijadu rođenje–život–smrt, nudeći elegantni i međunarodno prepoznatljiv identitet koji odražava istorijske uloge zgrade.

Via Memoriae: Što znači „Put pamćenja” — ovaj poetski naziv pozicionira objekat kao kulturni centar i riznicu kolektivnih priča i lokalnog nasleđa.

2.2.3 Izbor naziva „ANIMA”

Za potrebe BeCom projekta i njegovih alata za validaciju, ANIMA je odabrana kao primarni naziv. Ovaj izbor odražava duhovni, otporni i prilagodljivi karakter zajednice Băiuța i kolektivnu imperativu da se ovaj duh održi za nove generacije. Međutim, okvir brendiranja osmišljen je da bude fleksibilan — sva četiri koncepta imenovanja ostaju relevantna i mogu biti integrisana u konačno brendiranje specifičnih unutrašnjih zona ili godišnjih festivala.

3 DEO 3. Pet sektorskih vizija (detaljne strategije)

3.1 Ekonomski sektor

Poslovni model sa dva toka prihoda: Premijum segment (visoko-vredni retreati) vs. Masovni segment (eko-turistički hub).

3.1.1 Vizija sektora

ANIMA: Gde nasleđe sreće prilike — dvostruki pokretač održivog ruralnog prosperiteta

Ekonomska vizija za ANIMA je transformacija zanemarenog kulturno-istorijskog resursa u živahan, samoodrživi ekonomski pokretač koji podstiče lokalni prosperitet bez ugrožavanja ekološkog ili kulturnog integriteta regiona.

Usvajanjem poslovnog modela sa dva toka prihoda, ANIMA će moći istovremeno da opsluži dva različita tržišta: visoko-vredni tržišni segment stručnjaka i kreativaca koji traže intenzivne retreats i terenske škole u jedinstvenom karpatskom okruženju bogatom šumama, mineralnim izvorima i drvenim nasleđem (Premijum segment), kao i šire tržište eko-turista koji u Maramurešu traže autentičnu prirodu, wellness i kulturna iskustva (Masovni segment).

Ovaj hibridni pristup osigurava finansijsku otpornost, omogućavajući unakrsno subvencionisanje komunalnih i obrazovnih programa, uz istovremeno stvaranje raznolikih lokalnih radnih mesta i podsticanje novog ekosistema zelenog preduzetništva u Băiuțu.

3.1.2 Aktuelni izazovi i potrebe

Potrebe:

Potreba za održivim izvorima prihoda. Stvaranje celogodišnjih prihodnih mogućnosti izvan tradicionalne eksploatacije ili sezonske poljoprivrede, aktiviranjem resursa kao što su šume, drvena sela, wellness rute i kulturno nasleđe.

Potreba za finansijskom autonomijom. Smanjenje zavisnosti od opštinskih budžeta ili povremenih grantova za održavanje kulturno-istorijskog nasleđa, generisanjem stabilnih sopstvenih prihoda kroz obrazovne programe, majstorske kurseve, vođene ture i eko-turističke usluge u ANIMA.

Potreba za vidljivošću na tržištu. Pozicioniranje Băiuța na mapi kao destinacije za visokokvalitetni kulturni, naučni i turizam zasnovan na prirodi, povezanog sa drvenim crkvama Maramureša, rudarskim i geološkim nasleđem i karpatskim wellness resursima.

Izazovi:

Niska kupovna moć. Lokalno tržište samo po sebi ne može da podrži skupu infrastrukturu kulturno-istorijskog nasleđa niti da finansira specijalizovane programe, što čini privlačenje posetilaca i polaznika iz van neposrednog područja neophodnim.

Sezonalnost. Turizam u planinskim regionima često je ograničen na vršne sezone, što dovodi do nestabilnih prihoda i nedovoljno iskorišćene infrastrukture tokom većeg dela godine — osim ako se ne kombinuje sa edukativnim retreatima, vansezonskim wellness boravcima i celogodišnjim obukama.

Nedostatak veština. Nedostaje lokalnih stručnjaka u oblasti visoke ugostiteljske delatnosti, kulturnog menadžmenta, vođenja tura, zelenog preduzetništva i ekoturističkih usluga, kao i ograničen pristup obukama koje bi mogle pretvoriti prirodni i kulturni kapital u kvalitetne ekonomske ponude.

3.1.3 Predložene funkcije obnovljene zgrade

Sa ekonomskog stanovišta, ANIMA funkcioniše kao hub sa dvostrukim pogonom — dva glavna toka prihoda i zajedničke prateće funkcije.

A. Premijum segment — visoko-vredni retreati, majstorski kursevi i terenske škole

Glavne aktivnosti i usluge

Stručni majstorski kursevi i retreati iz oblasti:

- Klasične muzike, kamerne muzike, kompozicije i solo pevanja
- Kreativnog pisanja, pričanja priča, glume i performativnih laboratorija
- Vizuelnih umetnosti i zanata: slikanja u prirodi, rezbarenja u drvetu, tekstilnih umetnosti, keramike, restauracije drvenih elemenata
- Ekologije, zaštite životne sredine i zelene gradnje: seminara duboke ekologije, terenskih kurseva o šumama, rekama, mineralnim izvorima i biogradnji koristeći ANIMA kao živu laboratoriju
- Geologije i rudarskog nasleđa: terenskih škola koje istražuju metalogene planine i rudarsku istoriju Baia Mare–Băiut

Programi rezidencije: Rezidencije srednje dužine za umetnike, pisce, naučnike i društvene inovatore koji koriste karpatski pejzaž i lokalne zajednice kao inspiraciju i istraživačko polje.

Profesionalni i „kongresni” retreati:

- Radni sastanci, timski retreati i strateški seminari za kompanije, nevladine organizacije, opštine i univerzitete koji žele intenzivnu radnu atmosferu u mirnom karpatskom okruženju
- Obuke i radionice iz oblasti poslovanja, liderstva, upravljanja projektima i inovacija, osmišljene za male grupe koje kombinuju fokusirane unutrašnje radne sesije sa pažljivo odabranim lokalnim iskustvima (ture kulturno-istorijskim nasleđem, drvene crkve i sela, šetnje šumom, lokalna gastronomija)
- EU i međunarodni i rumunski programi koje finansiraju donatori za ruralna preduzeća, mlade i startape (npr. preduzetničke kampove, ubrzanje zelenih biznisa, digitalizaciju ruralnih MSP), gde ANIMA služi kao mesto obuke i kapija ka široj teritoriji Maramureša

U svim ovim formatima, ono što ponudu čini „premijumskom“ nije samo sadržaj i stručni predavači, već sveobuhvatno iskustvo: visokokvalitetna facilitacija i ugošćavanje, pažljivo osmišljeni susreti sa lokalnim nasleđem i prirodom, te prilagođeni programi koji se ne mogu replicirati u standardnom konferencijskom hotelu.

Ciljne grupe

Međunarodni i rumunski profesionalci, napredni studenti i entuzijasti iz oblasti umetnosti, ekologije, geologije, arhitekture i nasleđa.

Univerziteti, akademije, konzervatorijumi i istraživački instituti koji traže intenzivne terenske module i vannastavne škole.

Kompanije, nevladine organizacije, javne institucije, mreže ruralnih preduzeća i startup zajednice koje traže visokokvalitetne retreats, obuke ili projektne sastanke u posebnom okruženju — često finansirane kroz EU, rumunske ili globalne razvojne fondove.

Učestalost korišćenja

Sezonski (vršni period): Retreati i letnje škole u trajanju od 1–2 nedelje (proleće–jesen).

Periodično (tokom cele godine): Dugi vikendi ili nedeljni sastanci, majstorski kursevi, tematske rezidencije.

B. Masovni segment — turistički hub, usluge za posetioce i svakodnevna ekonomija

Glavne aktivnosti i usluge

Turistički informativni centar i info-punkt:

- Centralni orijentacioni hub za posetioce Maramureša: mape, kustoski vodiči, interpretacija rudarskog i drvenog nasleđa
- Šalter za rezervacije tura, smeštaja i lokalnih iskustava

Vođene ture i iskustva zasnovana na prirodi:

- Ture nasleđem: rute drvenih crkava, tradicionalna drvena sela, monumentalna kapija i seoski život
- Rudarske i geološke ture: „Staza zlatnog rudnika i minerala" koja povezuje bivše rudnike, geološka nalazišta i muzej mineralogije
- Wellness šetnje šumom: rute fokusirane na čist planinski vazduh, smrčeve šume, mineralne izvore i pakete „Bolje spavajte u Karpatima"

Usluge i mikro-ekonomija:

- Iznajmljivanje bicikala/e-bicikala, planinarske opreme i audio-vodiča
- Mali kafe/bistro i kutak sa lokalnim proizvodima (med, džemovi, rukotvorine)
- Kratke „uvodne radionice" za turiste: 2–3 satni uvod u zanate, muziku ili interpretaciju prirode

Ciljne grupe

Izletnici i turisti na višednevnim putovanjima u Maramurešu.

Porodice, male grupe, organizovane ture (domaće i međunarodne).

Posetioци iz Baia Maree i šireg regiona koji traže vikend izlete u prirodi i kulturi.

Učestalost korišćenja

Dnevno (u sezoni): Info-punkt, kafe, iznajmljivanje, kratke ture.

Nedeljno/vikendom: Duže vođene ture, radionice.

C. Zajedničke ekonomske prateće funkcije

U oba segmenta, ANIMA takođe pruža:

- Ko-working prostore i prostore za inkubaciju mikro-biznisa za vodiče, zanatlije, digitalne radnike i eko-turističke operatere

- Tržišne i sajamske događaje (sajmovi rukotvorina, tržnice lokalnih proizvoda, aktivnosti vezane za festivale) koji aktiviraju dvorište i okolinu
- Programe obuke i mentoringa u ugostiteljstvu, vođenju tura, razvoju malih biznisa i digitalnom marketingu (u tesnoj saradnji sa obrazovnim sektorom)

Ove funkcije osiguravaju da ekonomska aktivnost u ANIMA direktno pojačava brigu o životnoj sredini i kontinuirano učenje, umesto da se takmičiti s njima.

3.1.4 Ključni akteri i partnerstva

Sa ekonomskog stanovišta, uspeh ANIMA zavisi od umreženog ekosistema, a ne od jednog operatera. Ključni akteri su:

Lokalna preduzeća i proizvođači

Pansioni i mali hoteli u Băiuțu, Baia Marei i širem Maramurešu koji nude pakete smeštaja za retreats i ture.

Lokalni proizvođači hrane i zanatlije (farmeri, pčelari, proizvođači sira, rezbarači drveta, tekstilni majstori) koji snabdevaju kafe, kutak sa lokalnim proizvodima i tržnice.

Turistički vodiči i prevoznici (lokalni vodiči, operateri minibuseva/taksija) koji sarađuju na turama nasleđem, geologijom i wellness rutama.

Obrazovne i kulturne institucije

Škole i strukovni centri čiji studenti mogu da se obučavaju kao vodiči, ugostitelji ili kulturni operateri.

Univerziteti i istraživački instituti (npr. Univerzitetski centar u Baia Marei, Tehnički univerzitet u Cluj-Napoci, akademije umetnosti i muzike) koji koriste ANIMA kao bazu za terenske škole, rezidencije i studijske programe.

Kulturne organizacije, umetnički saveti i konzervatorijumi koji zajednički organizuju majstorske kurseve, rezidencije i festivale.

Organizacije za zaštitu životne sredine i nasleđa

Ekološke nevladine organizacije i šumarska/prirodna tela koja zajednički osmišljavaju eko-ture, wellness rute i edukativni sadržaj o šumama, biodiverzitetu i mineralnim vodama.

Organi za zaštitu nasleđa i crkvene vlasti uključeni u rute drvenih crkava i seoskog nasleđa, koji obezbeđuju poštovane i dobro upravljane tokove posetilaca.

Javne vlasti i razvojne agencije

Opština Băiuț i vlasti okruga Maramureș koje podržavaju infrastrukturu, dozvole, promociju i sufinansiranje.

Regionalne i nacionalne turističke organizacije/organizacije za upravljanje destinacijama koje integrišu ANIMA u šire turističke strategije Maramureša i Karpata.

Civilno društvo i zajedničke grupe

Rogepa kao vodeća regionalna nevladina organizacija.

Lokalna udruženja i neformalne grupe (mladi, stariji, zanatlije) koji zajednički kreiraju događaje, sajmove i komponente pričanja priča u turama.

Dijasporske mreže koje pomažu u promociji ponude ANIMA u inostranstvu i privlačenju učesnika na retreats i majstorske kurseve.

Ovi akteri zajedno ukorenjuju ANIMA u lokalnoj ekonomiji, istovremeno je povezujući sa regionalnim, nacionalnim i međunarodnim krugovima obrazovanja, kulture i ekoturizma.

3.1.5 Očekivani uticaj

Kratkoročni uticaj (1–2 godine)

U prvim godinama nakon ponovnog otvaranja ANIMA, ekonomska vizija se prevodi u vidljive, konkretne promene u svakodnevnom životu Băiuța.

Uspostavlja se prvi kustoski godišnji kalendar od 3–5 visoko-vrednih retreats i majstorskih kurseva, koji dovode male grupe muzičara, pisaca, umetnika, ekologa i studenata da intenzivno rade u zgradi i oko nje.

Istovremeno, lansiraju se 2–3 pilot-proizvoda vođenih tura — kao što su rute drvenih crkava i sela, rudarski i geološki izleti i wellness šetnje šumom i izvorima — koristeći ANIMA kao glavnu polaznu i dolaznu tačku.

Ove aktivnosti generišu prvih 3–5 ekvivalenata puno-radnog vremena lokalnih radnih mesta u koordinaciji, vođenju tura, uslugama za posetioce i ulogama kafe/centra za posetioce, uz honorarne i sezonske prilike za vozače, domaćine i zanatlije.

U ovom periodu, ANIMA počinje da pokriva znatan deo sopstvenih operativnih troškova (komunalije, osnovno osoblje, manji popravci) iz direktnih prihoda, a prva mreža od najmanje 10 lokalnih partnera — pansiona, proizvođača hrane, zanatlija i vodiča — može jasno da poveže deo svojih prihoda sa posetiocima koje donosi ANIMA.

Dugoročni uticaj (5–10 godina)

Na dužem horizontu, ANIMA se razvija u finansijski samoodrživi hub čiji diversifikovani tokovi prihoda ne samo da održavaju zgradu, već i finansiraju rastući portfolio komunalnih i obrazovnih programa.

Băiuț stiče posebnu reputaciju unutar Maramureša kao nišna destinacija za kulturni, naučni i wellness turizam, koja dopunjuje poznatije atrakcije regiona poput UNESCO drvenih crkava, tradicionalnih sela i Veselih groblja.

U ovoj fazi, pojavio se lokalni ekosistem zelenih preduzetnika: sertifikovani vodiči, domaćini, proizvođači zanata, pružaoci aktivnosti na otvorenom i mikro-preduzeća u kreativnim i digitalnim oblastima koji koriste ANIMA kao svoju profesionalnu bazu ili izložbeni prostor. Za mlade ljude, ovaj ekosistem nudi realnu alternativu trajnoj migraciji, pružajući smislen, buduće-orijentisan rad povezan sa pejzažom i kulturom koje najbolje poznaju.

Ekonomski model testiran u ANIMA dokumentovan je i prilagođen najmanje jednoj drugoj zgradi kulturno-istorijskog nasleđa u širem regionu, pokazujući kako jedan uspešan pilot može da inspiriše širu ruralnu regeneraciju.

3.1.6 Održivost i otpornost

Ekonomska vizija za ANIMA je namerno osmišljena tako da zgrada, lokalna ekonomija i okolna sredina međusobno jačaju jedni druge tokom decenija, umesto da stvaraju kratkotrajna uzlazna i silazna kretanja.

U njenom srcu je poslovni model sa dva toka prihoda. Premijum segment visoko-vrednih retreata, majstorskih kurseva i terenskih škola generiše relativno stabilne, visoko-marginalne prihode od malih grupa posetilaca koji dolaze posebno radi intenzivnog učenja i kreativnog rada u jedinstvenom karpatskom okruženju. Ovi gosti su privučeni upravo zato što je ANIMA ukorenjena u autentičnom pejzažu šuma, mineralnih izvora, drvenih sela i netaknutog ruralnog života — a ne u odmaralištu masovnog turizma.

Masovni segment eko i turizma nasleđem, vođenih tura, iznajmljivanja, kafea i prodaje lokalnih proizvoda — donosi širi tok posetilaca i manje, učestalije transakcije, vezane za postojeće turističke rute i obrasce jednodnevnih izleta u regionu.

Zajedno, dva segmenta se međusobno balansiraju: kada je jedan slabiji (npr. manje međunarodnih gostiju u određenoj godini), drugi se može ojačati (domaći turizam, lokalni programi obuke, sezonski događaji), osiguravajući finansijsku otpornost kroz sezone i potrese.

Ključno je da je ekonomska održivost neodvojiva od ekološke održivosti u ovom modelu. Svaki veliki izvor prihoda zavisi od dugoročnog kvaliteta lokalnih ekosistema i nasleđa: čist, kiseonikom bogat planinski vazduh i četinarske šume za wellness retreats i šetnje šumom; integritet drvenih crkava i seoske arhitekture za ture nasleđem; zdravlje izvora, reka i tla za eko-edukaciju i učenje na otvorenom; te sačuvani karakter same ANIMA kao izložbenog primera biogradnje. To znači da bi prekomerna eksploatacija — seča šuma, nekontrolisana gradnja ili zagađivačke aktivnosti — direktno ugrozile ekonomsku osnovu ANIMA.

Čineći konzervaciju temeljem generisanja prihoda, ekonomska vizija stvara snažne lokalne podsticaje da se prirodni i kulturni resursi štite, a ne iscrpljuju.

Otpornost se gradi i kroz diversifikovanu bazu veština i znanja, usko povezanu sa obrazovnim sektorom. Obuka u vođenju tura, ugostiteljstvu, digitalnom marketingu, upravljanju malim biznisom i zelenoj gradnji osigurava da više ljudi — ne samo jedan operater — može da vodi i obnavlja aktivnosti ANIMA tokom vremena.

Partnerstva sa školama, strukovnim centrima i univerzitetima znače da nove generacije mladih ljudi i profesionalaca prolaze kroz ANIMA svake godine, donoseći sveže ideje i održavajući ponude aktuelnim u odnosu na promenljiva tržišta i tehnologije.

Ako se spoljašnji uslovi promene — nove regulative, klimatski uticaji ili turistički trendovi — ova stalna petlja učenja omogućava ANIMA da prilagodi svoje programe: na primer, preusmeravanjem od međunarodnih majstorskih kurseva ka domaćim health retreatima, ili od klasičnih rudarskih tura ka širim nastavnim programima „regeneracije i obnove“.

Na kraju, model uključuje praktične finansijske rezerve i mehanizme upravljanja. Deo viška iz Premijum segmenta namenjen je posebnom fondu za održavanje i obnovu, koji pokriva dugoročno održavanje zgrade, postepena unapređenja (npr. nove energetske tehnologije) i hitne popravke. Jasni sporazumi sa opštinom i partnerima definišu kako se prihodi raspoređuju između operativnih troškova, komunalnih programa i rezervi, smanjujući rizik od ad hoc odluka ili političkih promena koje bi ugrozile stabilnost ANIMA.

Višeaktersko telo upravljanja — koje okuplja ekonomske, obrazovne, ekološke, socijalne i političke aktere — godišnje preispituje finansijske performanse i može prilagođavati cene, ponude i investicione prioritete na transparentan način, osiguravajući da ekonomski izbori ostanu usklađeni sa socijalnom pravičnošću i ekološkim ograničenjima dugoročno.

3.1.7 Veze sa ostalim heliksima

Ekonomska vizija za ANIMA funkcioniše samo ako je duboko ispreplitana sa ostalim heliksima — prihodi nisu izolovani cilj, već motor koji pokreće obrazovanje, socijalnu koheziju, dobro upravljanje i brigu o životnoj sredini.

Ekonomija ⇔ Životna sredina

Ekonomski model zavisi od živih ekosistema, a ne od eksploatacije: šetnje šumom, wellness retreati, eko-ture i terenske škole zahtevaju zdrave smrčeve šume, čist planinski vazduh, nezagađene mineralne izvore i dobro upravljane drvene predele. Pretvarajući ove prirodne kvalitete u osnovnu vrednosnu ponudu oba segmenta, ANIMA stvara direktni finansijski podsticaj za zaštitu šuma, vode, tla i biodiverziteta, te za usvajanje biogradnje i energetske efikasne renovacije same zgrade kao stalnog edukativnog eksponata. Na taj način, svaki euro zarađen kroz aktivnosti zasnovane na prirodi postaje argument za dugoročno upravljanje životnom sredinom, a ne kratkoročnu eksploataciju.

Ekonomija ⇔ Obrazovanje

Premijum segment je namerno osmišljen kao produžetak obrazovnog heliksa: majstorski kursevi, retreati i terenske škole iz umetnosti, ekologije, geologije, zelene gradnje i zanata su pre svega obrazovni, a tek potom ekonomski proizvodi. Univerziteti, konzervatorijumi, škole i strukovni centri koriste ANIMA kao privremeni kampus ili laboratoriju, plaćajući naknade koje održavaju zgradu, dok studentima i profesionalcima pružaju pristup učenju u stvarnom svetu u post-rudarskom, ruralnom kontekstu.

Istovremeno, Masovni segment nudi kontinuirano učenje na radu za lokalne vodiče, domaćine i preduzetnike, koji poboljšavaju svoje jezičke, digitalne veštine i kvalitet usluge kao deo svakodnevne ekonomske aktivnosti.

Ovo međusobno pojačavanje osigurava da ekonomski rast ide ruku pod ruku sa podizanjem baze znanja i veština zajednice.

Ekonomija ⇔ Društvo

Sa ekonomskog stanovišta, ANIMA je osmišljena da širi benefite: dajući prioritet lokalnom zapošljavanju, ugovorima dobavljača sa obližnjim proizvođačima i saradnjom sa seoskim zanatlijama, kanališe potrošnju posetilaca u mnoga domaćinstva umesto u jednog operatera.

Višak prihoda od visoko-vrednih aktivnosti eksplicitno se koristi za subvencionisanje inkluzivnih komunalnih namena — besplatnih ili jeftinih događaja, programa za mlade ili skupova za starije — tako da stanovnici koji ne mogu da plate pune cene i dalje imaju pristup zgradi, njenim uslugama i simboličkoj vrednosti.

Ovo pomaže u obnavljanju poverenja, ponosa i osećaja zajedničkog vlasništva nad zgradom, suprotstavljajući se socijalnoj fragmentaciji i gubitku samopouzdanja koji su nastali nakon pada rudarstva.

Ekonomija ⇌ Politika/Upravljanje

Sa stanovišta upravljanja, finansijski robusna ANIMA jača argumentaciju za javno-zajedničko-privatna partnerstva i politike koje vide nasleđe i životnu sredinu kao razvojne resurse, a ne kao terete.

Stabilni sopstveni prihodi dugoročno smanjuju pritisak na opštinske budžete, istovremeno nudeći kapacitet sufinansiranja za buduće grantove (PNRR, PNDR, Horizon Europe itd.), što lokalnim vlastima olakšava podršku ambicioznim projektima regeneracije. Zauzvrat, podržavajuće upravljanje — kroz jasna pravila, transparentno upravljanje i dugoročne sporazume o vlasništvu i ulogama — daje preduzetnicima i edukatorima poverenje da ulažu vreme, ugled i resurse u programe ANIMA.

Dakle, ekonomska vizija istovremeno zavisi od demokratske, transparentne kulture upravljanja u Băiuțu i jača je.

Ekonomija ⇌ Prirodno okruženje (povratna petlja)

Na kraju, eksplicitnim merenjem i saopštavanjem koliko radnih mesta, preduzeća i prilike za učenje nastaju zahvaljujući zaštiti životne sredine (a ne uprkos njoj), ANIMA postaje ubedljiv lokalni primer kako zelena tranzicija može da proizvede opipljive ekonomske benefite.

Pokazatelji praćenja i priče o slučajevima dele se nazad u regionalne i nacionalne debate, utičući na šire politike o ruralnoj regeneraciji, rudarskim tranzicijama i upravljanju pejzažom.

3.1.8 Ključna poruka

ANIMA transformiše nekada napuštenu zgradu kulturno-istorijskog nasleđa u samoodrživi ruralni pokretač u kome priroda, kultura i učenje generišu dostojanstvene lokalne izvore prihoda kroz dvojni model visoko-vrednih retreata i inkluzivnog eko-turizma.

3.2 Obrazovni sektor

Hub za učenje: Transformacija zgrade u „živu laboratoriju“ za zelenu gradnju i nasleđe.

Osnovni programi: Obuka u tradicionalnim zanatima, digitalna pismenost za starije i „Škola života“.

3.2.1 Vizija sektora

Naša vizija za zgradu ANIMA je da postane transformativni hub za učenje koji poštuje njenu istorijsku ulogu muzičke škole, istovremeno uvodeći inovativne obrazovne pristupe za sve generacije.

Kroz radionice sa praktičnim radom u oblasti renovacije zelenih zgrada i očuvanja lokalnog nasleđa, ANIMA će služiti kao „živa laboratorija“ u kojoj građani stiču praktične veštine za održivi razvoj zajednice.

Povezivanjem formalnog obrazovanja i učenja zasnovanog na zajednici, naš cilj je da osnažimo stanovnike da aktivno učestvuju u regeneraciji Băiuța i da razviju osećaj privrženosti i ljubavi prema svojoj zajednici.

3.2.2 Aktuelni izazovi i potrebe

Obrazovni izazovi u Băiuța:

Odlazak mladih. Mladi napuštaju selo i odlaze u gradove zbog nedostatka lokalnih obrazovnih i karijernih mogućnosti.

Raskid sa nasleđem. Mlađe generacije imaju ograničenu povezanost sa lokalnom istorijom i tradicionalnim zanatima.

Jaz u digitalnim veštinama. Ruralne zajednice suočavaju se sa preprekama u pristupu obuci digitalnih veština i resursima za onlajn učenje.

Nedostatak prostora za učenje. Ne postoji komunalni objekat pogodan za radionice sa praktičnim radom, kreativne aktivnosti ili saradničko učenje.

Kako trenutno stanje zgrade odražava ove izazove:

Napuštena zgrada ANIMA, koja je nekada bila aktivna muzička škola, ogledalo je gubitka međugeneracijskog prenosa znanja i odsustva pristupačnih prostora u kojima stanovnici mogu da razvijaju veštine relevantne za njihove izazove.

3.2.3 Predložene funkcije obnovljene zgrade

Primarne obrazovne funkcije:

A. Razvoj veština

Veštine u građevinarstvu i renovaciji: Praktična obuka u tradicionalnim zanatima (zidarstvo, stolarstvo, malterisanje) u kombinaciji sa savremenim tehnikama zelene gradnje.

Cirkularna ekonomija i upravljanje resursima: Obuka o ponovnoj upotrebi materijala, smanjenju otpada i održivom dizajnu — uz napomenu da u zajednici već postoji snažna osnova za aktivnosti reciklaže.

Radionice digitalne pismenosti: Posebno za stariju generaciju — kursevi koji će pokazati osnove rada na računaru i onlajn alate koji se tiču svakodnevnog života.

B. Obrazovanje o nasleđu

Programi lokalne istorije: Interaktivne izložbe i sesije pričanja priča o rudarskom nasleđu Băiuța i životnom ciklusu zgrade (rudarska zajednica → škola → napuštanje → prenamena).

Međugeneracijsko učenje: Programi koji povezuju starije (koji dele sećanja i tradicionalno znanje) sa mladima (koji dokumentuju i digitalizuju priče).

Partnerstva sa školama: Terenske nastave i projektno učenje za lokalne osnovne i srednje škole.

C. Celoživotno učenje i obrazovanje zajednice

Radionice „Škole života“: Kursevi ličnog razvoja, zdravlja i wellnesa, finansijske pismenosti, roditeljstva i mindfulnessa.

Jezička i kulturna razmena: Kursevi rumunskog za izbeglice, kursevi engleskog; programi međukulturnog dijaloga za sve članove zajednice.

Univerzitetska partnerstva: Istraživački projekti, studentske prakse, terenski rad za master radove o ruralnoj održivosti i rudarskom nasleđu.

Ciljne grupe:

Primarne: Deca školskog uzrasta, mladi od 16 do 30 godina. Odrasli i stariji iz Băiuța i okolnih zajednica (strukovne obuke, digitalne veštine, veštine zelene gradnje, celoživotno učenje).

Sekundarne: Opštine, nevladine organizacije i dr.

Učestalost korišćenja:

Dnevno: Programi posle škole, ko-working/studijski prostori, neformalno učenje...

Nedeljno: Večernje radionice, vikend obuke, jezički kursevi...

Sezonski: Letnji kampovi, godišnji festivali i dr.

3.2.4 Ključni akteri i partnerstva

Osnovni obrazovni partneri:

Lokalne škole (osnovna i srednja)

Pružaoци strukovnih obuka

Građevinske i zanatske škole koje nude sertifikate za zelenu gradnju.

Programi obuke u tradicionalnim zanatima.

Univerziteti i istraživačke institucije

Partnerstvo sa Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

Programi arhitekture i konzervacije nasleđa koji koriste ANIMA kao studiju slučaja (Tehnički univerzitet u Cluj-Napoci).

Nevladine organizacije i civilno društvo

Rogepa za programe razvoja i liderstva mladih.

Udruženja za zaštitu nasleđa.

Opština Băiut

Može formalno da prizna obuke u zgradi ANIMA.

Može da integriše programe ANIMA u lokalne razvojne strategije.

3.2.5 Očekivani uticaj

Kratkoročni uticaj (1–2 godine):

Neposredne koristi nakon restauracije:

- 20+ lokalnih stanovnika starijih od 50 godina obučenih u digitalnim veštinama
- 10–15 mladih zaposlenih ili volontera u operacijama i programima ANIMA

- Programi posle škole koji nedeljno opsluživaju 20–30 dece
- Potpisani sporazumi o partnerstvu sa školama i univerzitetima
- Kreiranje izložbe koja dokumentuje istoriju zgrade sa 100 posetilaca godišnje

Dugoročni uticaj (5–10 godina):

Održive promene za zajednicu:

Replikacija obrazovnog modela ANIMA u drugim bivšim rudarskim zajednicama širom Rumunije i Evrope.

3.2.6 Održivost i otpornost

Programi obuke uz naknadu: Kursevi i stručno usavršavanje uz pristupačne naknade radi generisanja prihoda.

Iznajmljivanje opreme: Alati i prostori za obuke, iznajmljivanje muzičke opreme spoljnim organizacijama.

3.2.7 Veze sa ostalim heliksima

Obrazovanje ⇌ Ekonomija

Obrazovne aktivnosti podržavaju ekonomski razvoj obučavanjem kvalifikovane radne snage u sektorima ekonomije u nastajanju, smanjujući jaz u veštinama i podržavajući lokalno preduzetništvo, uz istovremeno podsticanje lokalnog turizma.

Obrazovanje ⇌ Društvo

Obrazovni programi jačaju socijalnu koheziju stvaranjem inkluzivnih prostora za učenje dostupnih svim uzrastima, sposobnostima i poreklu.

Obrazovanje ⇌ Politika/Upravljanje

Obrazovanje ⇌ Životna sredina

3.2.8 Ključna poruka

ANIMA transformiše zaboravljenu školsku zgradu u živahno mesto življenja u kome svaka generacija stiče znanje i veštine za izgradnju održive, otporne i ponosne zajednice. Gradimo zajedno.

3.2.9 Vizuelni ili simbolički element

Simbol: Drvo znanja

(generisano uz pomoć Google Gemini-ja sa izmenama u Canvi)

3.3 Sektor medija i kulture

Narativni motor: Od priče o „padu“ ka priči o „regeneraciji“.

Kulturna produkcija: Umetničke rezidencije, pozorište zajednice i digitalna laboratorija za pričanje priča.

3.3.1 Vizija sektora

Zgrada ANIMA: Gde priča, identitet i mašta oblikuju regenerativnu budućnost

Vizija sektora medija i kulture za zgradu ANIMA je da se obnovljena zgrada kulturno-istorijskog nasleđa transformiše u vidljivi kulturni svetionik i narativni motor koji oblikuje kako Băiuț vidi sebe — i kako ga drugi vide.

Zgrada ANIMA postaje prostor u kome se kulturni izraz, javni dijalog i medijsko pričanje priča spajaju radi kreiranja zajedničkog smisla oko nasleđa, ekologije i ruralne regeneracije.

Integrisanjem društvenog kapitala (poverenja, participacije, mreža) i ljudskog kapitala (kreativnosti, umetničkih veština, komunikacijskih kompetencija), ANIMA jača lokalni identitet i istovremeno pozicionira Băiuț unutar regionalnih, nacionalnih i evropskih kulturnih razgovora — uključujući inicijative poput Novog evropskog Bauhauusa.

Umesto da bude samo ekonomski ili obrazovni hub, zgrada ANIMA postaje platforma mašte i javne vidljivosti, pretvarajući ruralnu transformaciju u kulturni pokret.

3.3.2 Aktuelni izazovi i potrebe

Društveni i medijski izazovi u Băiuțu:

Potrebe

Potreba za pozitivnim narativom.

Ruralna područja koja su prošla kroz post-rudarski period često nose spoljašnje etikete pada. Băiuț treba novu priču — onu koja ističe kreativnost, ekološku inteligenciju, zanatstvo i inovaciju.

Potreba za kulturnom aktivacijom.

Zgrade kulturno-istorijskog nasleđa rizikuju da postanu statični spomenici ukoliko nisu aktivirane izložbama, nastupima, pričanjem priča i umetničkom produkcijom.

Potreba za javnom vidljivošću.

Bez snažnog medijskog prisustva — digitalnih platformi, dokumentacije, pričanja priča — lokalna transformacija ostaje nevidljiva izvan granica sela.

Potreba za međugeneracijskim dijalogom.

Lokalno pamćenje, tradicije i identitet moraju biti prevedeni u formate dostupne mlađim generacijama i međunarodnoj publici.

Izazovi

Ograničeni medijski kapaciteti: Nedostatak lokalnih stručnjaka u oblasti komunikacije, digitalnog pričanja priča, brendiranja i kulturnog programiranja.

Fragmentirani javni diskurs: Opadanje poverenja u institucije i ograničeni prostori za strukturisani građanski dijalog.

Odlazak kreativaca.

Mladi umetnici, dizajneri i komunikatori često napuštaju ruralna područja zbog nedostatka prilike.

Kulturna marginalizacija.

Ruralna kultura se često doživljava kao periferna, a ne inovativna ili okrenuta budućnosti.

Kako trenutno stanje zgrade odražava ove izazove:

U svom trenutnom stanju nedovoljne iskorišćenosti i delimičnog propadanja, zgrada ANIMA odražava šire izazove ograničene kulturne aktivacije, slabe medijske vidljivosti, fragmentiranog javnog diskursa i odsustva snažnog, progresivnog narativa za Băiuț — simbolizujući ne samo fizičko zapuštanje, već i neostvoreni društveni i kreativni kapital zajednice.

Međutim, obnovljena i ponovo aktivirana, zgrada ima potencijal da postane živahni kulturni i medijski svetionik koji pojačava lokalne glasove, obnavlja zajednički identitet i pozicionira Băiuț kao inspirativan primer ruralne regeneracije usklađen sa vrednostima Novog evropskog Bauhausa.

3.3.3 Predložene funkcije obnovljene zgrade

Sa stanovišta sektora medija i kulture, zgrada ANIMA funkcioniše kao Kulturno-narativni hub sa tri međusobno povezane dimenzije:

A. Kulturna produkcija i umetnički program**Glavne aktivnosti i usluge**

- Izložbe o rudarskom nasleđu, ekologiji šuma, drvenoj arhitekturi i ruralnim budućnostima

- Umetničke rezidencije fokusirane na pejzaž, pamćenje, održivost i biogradnju
- Pozorište zajednice, večeri pričanja priča, muzički nastupi
- Filmske projekcije i festivali dokumentarnog filma o životnoj sredini i regeneraciji
- Demonstracije zanata i savremena reinterpretacija tradicionalnih veština

Zgrada ANIMA deluje kao bina i laboratorija, gde se kultura ne čuva pasivno, već se kontinuirano reinterpreтира.

Ciljne grupe

- Lokalni stanovnici (mladi, stariji, porodice)
- Regionalni umetnici i kulturni radnici
- Posetioci kreativci, povezani sa obrazovnim i ekonomskim segmentom
- Nacionalne i međunarodne kulturne mreže

Učestalost korišćenja

- Mesečne izložbe ili događaji
- Sezonski festivali
- Kontinuirani ciklusi rezidencija

B. Mediji, komunikacija i javno pričanje priča

Glavne aktivnosti i usluge

- Digitalna laboratorija za pričanje priča koja dokumentuje lokalne procese regeneracije
- Podcast ili video serija o „Životu posle rudarstva“
- Kampanje na društvenim mrežama koje Băiuț povezuju sa širim evropskim razgovorima
- Dokumentacija terenskih škola, retreata i eko-tura
- Obuka u javnoj komunikaciji za lokalne mlade

Zgrada ANIMA postaje generator sadržaja koji osigurava da transformacija bude vidljiva i ponovljiva.

Ciljne grupe

- Dijasporske mreže
- Evropski partneri
- Novinari i istraživači
- Ruralni mladi zainteresovani za digitalne medije

Učestalost korišćenja

- Kontinuirano onlajn prisustvo
- Tematske kampanje na kvartalnoj osnovi
- Godišnji izveštaji o uticaju kroz pričanje priča

C. Javni dijalog i građanska kultura

Glavne aktivnosti i usluge

- Javne rasprave o upravljanju šumama, zaštiti nasleđa i ruralnim budućnostima
- Međugeneracijski dijalog („pamćenje sreće budućnost“)
- Participativne dizajnerske radionice usklađene sa principima održivosti
- Javne debate u vezi sa regionalnim i evropskim inicijativama

Zgrada ANIMA funkcioniše kao siguran građanski prostor u kome se različite perspektive konstruktivno susreću.

Ciljne grupe:

Primarne: Deca školskog uzrasta, mladi od 16 do 30 godina. Odrasli i stariji iz Băiuța i okolnih zajednica (strukovne obuke, digitalne veštine, razmena iskustava i veština, celoživotno učenje).

Sekundarne: Opštine, nevladine organizacije...

Učestalost korišćenja:

Dnevno: Programi posle škole / večernji programi, ko-working/studijski prostori, diskusioni event...

Nedeljno: Večernje radionice, vikend obuke, tematske zajednice...

Sezonski: Letnji kampovi, godišnji festivali i dr.

3.3.4 Ključni akteri i partnerstva

Kulturni i umetnički akteri:

- Regionalni umetnici, muzičari, pisci
- Kulturne nevladine organizacije i umetnički saveti
- Rumunske i evropske kreativne mreže
- *(Napomena autora: Molimo dodati koje konkretne škole mogu pomoći u širenju vizije)*

Medijski partneri:

- Regionalna štampa i onlajn platforme
- Dokumentarni reditelji
- Komunikacijski odeljenja univerziteta

Obrazovne institucije:

- Škole koje doprinose projektima mladih u pričanju priča
- Univerziteti koji integrišu kulturnu dokumentaciju u nastavne planove

Civilno društvo:

- Rogepa kao regionalno NGO sidro
- Lokalna udruženja i neformalne kulturne grupe
- Ambasadori dijaspore koji promovišu ANIMA u inostranstvu

3.3.5 Očekivani uticaj

Kratkoročni uticaj (1–2 godine):

Neposredne koristi nakon restauracije:

- Uspostavljanje vidljivog kulturnog kalendara
- Pokretanje platforme za digitalno pričanje priča
- 3–4 javne debate godišnje

- Uključenost mladih u medijsku produkciju
- Poboljšana percepcija zgrade ANIMA kao zajedničkog građanskog prostora

Lokalni ponos raste kako stanovnici vide da su njihove priče profesionalno dokumentovane i javno vrednovane.

Dugoročni uticaj (5–10 godina):

Promene za zajednicu:

- Băiuț postaje poznat kao selo kulturne regeneracije unutar Maramureša
- Stabilan program umetničkih rezidencija
- Prepoznat doprinos evropskim debatama o ruralnim inovacijama
- Snažna digitalna arhiva koja dokumentuje ekološku i društvenu tranziciju
- Pojava lokalnih kreativnih profesionalaca (vodiča, dizajnera, medijskih kreatora)

Zgrada ANIMA evoluirala u regionalni narativni svetionik.

3.3.6 Održivost i otpornost

Kulturna održivost zgrade ANIMA počiva na:

- Kontinuiranoj integraciji sa ekonomskim i obrazovnim segmentima
- Hibridnom finansiranju (događaji sa ulazninom, kulturni grantovi, partnerstva)
- Izgradnji kapaciteta mladih u komunikaciji i organizaciji događaja
- Godišnjoj javnoj evaluaciji kulturne relevantnosti i inkluzivnosti

Neprekidnim kreiranjem i deljenjem priča o zaštiti ekosistema, obnovi nasleđa i učenju, zgrada ANIMA jača dugoročni legitimitet svog celokupnog modela regeneracije.

3.3.7 Veze sa ostalim heliksima

Mediji i kultura ⇌ Životna sredina

Briga o životnoj sredini dobija kulturni smisao kroz izložbe, pričanje priča i umetničku interpretaciju šuma, mineralnih izvora i drvene arhitekture. Priroda nije samo zaštićena — ona se priča i emotivno vrednuje.

Mediji i kultura ⇌ Obrazovanje

Obrazovni programi generišu sadržaj, istraživanja i kreativne rezultate. Studenti dokumentuju terenski rad, izložbe interpretiraju istraživačke nalaze, a umetnička praksa postaje metoda učenja.

Mediji i kultura ⇌ Ekonomija

Kulturna vidljivost jača turizam, atraktivnost retreata i identitet brenda. Visokokvalitetno pričanje priča povećava percipiranu vrednost i međunarodni doseg.

Mediji i kultura ⇌ Politika/Upravljanje

Transparentna komunikacija, javne debate i dokumentovano donošenje odluka jačaju demokratsko poverenje. Zgrada ANIMA postaje posrednik između institucija i građana.

3.3.8 Ključna poruka

Zgrada ANIMA transformiše obnovljenu zgradu kulturno-istorijskog nasleđa u kulturni i narativni motor gde kreativnost, dijalog i medijska vidljivost pretvaraju ruralnu regeneraciju u zajedničku javnu priču — lokalno ukorenjenu i evropsku po rezonanci. Gradimo zajedno.

3.3.9 Vizuelni ili simbolički element

3.4 Sektor prirodnog okruženja

Kapija ka pejzažima: Rekonektovanje zajednice sa šumama, gljivama i mineralnim izvorima.

Inovacije: Održiva upotreba drveta, biogradnja i edukacija o grejanju na pelet.

3.4.1 Vizija sektora

Naša vizija za zgradu ANIMA je da postane referentna tačka za rekonektovanje zajednice Băiuța sa okolnim prirodnim okruženjem — pozicionirajući obnovljenu zgradu kao kapiju ka lokalnim pejzažima, ekološkom znanju i održivom upravljanju resursima. Ukorenjena u principima biogradnje, sama rehabilitacija zgrade delovaće kao opipljiva demonstracija toga kako tradicionalni materijali i savremene prakse zaštite životne sredine mogu koegzistirati.

ANIMA se zamišlja kao mesto gde su prirodni elementi teritorije učinjeni vidljivim, razumljivim i vrednim. Kroz interpretativne resurse, teritorijalno mapiranje i deljenje znanja, zgrada će pomoći stanovnicima i posetiocima da otkriju lokalne šume, pejzaže, gljive i druge prirodne vrednosti, jačajući kolektivnu svest o ekološkom bogatstvu ovog područja. Ovo znanje biće aktivirano kroz sezonske aktivnosti i inicijative predvođene zajednicom — kao što su šetnje u potrazi za gljivama, dani interpretacije šume i radionice posmatranja prirode — omogućavajući da ekološko učenje bude usko vezano za životno iskustvo.

Obnovljena zgrada funkcionisaće i kao polazna tačka za zdrave rute zasnovane na prirodi, podstičajući aktivnosti na otvorenom i svakodnevni kontakt sa pejzažom. Ove rute biće osmišljene kao inkluzivna i pristupačna iskustva koja ANIMA povezuju sa ključnim prirodnim lokalitetima, jačajući ulogu zgrade kao konektora između izgrađenog okruženja i okolnih ekosistema, uz promovisanje dobrobiti, sporih modaliteta kretanja i brige o teritoriji.

Poseban naglasak biće stavljen na drvo kao centralni materijal i kulturni resurs. Negujući saradnju sa lokalnim majstorima i tradicionalnim zanatlijama, ANIMA će istaći veze između održivog upravljanja šumama, tradicionalnih drvorezbarskih praksi i savremene upotrebe drveta. Praktične aktivnosti i demonstracije istraživaće čitav ciklus drveta — od odgovornog gazdovanja šumama do gradnje i zanata — učvršćujući vrednost lokalnih resursa i veština.

Izvan same zgrade, vizija uključuje obnovu i ekološko unapređenje njene neposredne okoline. Spoljašnji prostori biće obnovljeni kao prostori za učenje i okupljanje, podržavajući biodiverzitet i nudeći prilike za ekološko obrazovanje, neformalne susrete i brigu o zajednici predvođenu od strane samih meštana. Kroz partnerstva sa lokalnim školama, ekološkim organizacijama i građanskim grupama, ANIMA će promovisati

dugoročne inicijative teritorijalne brige, pozicionirajući zgradu kao katalizator kolektivne odgovornosti prema prirodnom okruženju.

U krajnjem ishodu, ova vizija donosi korist čitavoj zajednici — transformišući ANIMA u zajednički prostor gde se priroda, kultura i održivost prožimaju. Obnavljanjem zgrade i njenog pejzažnog konteksta, projekat doprinosi ekološkoj regeneraciji, jača lokalni identitet i produbljuje osećaj privrženosti, naklonosti i aktivnog angažmana stanovnika prema svom teritoriju.

3.4.2 Aktuelni izazovi i potrebe

Băiuț se suočava sa značajnim ekološkim izazovima, vezanim za rudarsku prošlost i postepeni gubitak veze između zajednice i prirodnog okruženja. Zagađena zemljišta i degradirana područja još uvek su prisutna u regionu, utičući na ekosisteme i ograničavajući potencijal pejzaža. Istovremeno, mnoge prirodne vrednosti ovog područja ostaju nedovoljno prepoznate i neiskorišćene.

Region poseduje značajne ekološke resurse — razvijene šume, raznovrsne predele, lekovite vode, čist vazduh i bogatu biodiverzitet. Međutim, ovi resursi nisu dovoljno vrednovani niti komunicirani, a malo je prostora gde ljudi mogu da ih uče ili se aktivno angažuju sa prirodom. Ovaj nedostatak svesti smanjuje prilike za ekološko obrazovanje, lokalni ponos i održivi razvoj.

Još jedan ključni izazov je snažna istorijska zavisnost od rudarstva. Kako rudarska aktivnost opada, potrebno je razviti nove ekonomske modele koji nisu eksploativni i koji mogu da stvore lokalne prilike. Odgovorni turizam i aktivnosti zasnovane na prirodi mogli bi igrati važnu ulogu, ali zahtevaju zajedničke prostore za koordinaciju, učenje i eksperimentisanje.

Postoji i sve veća potreba da se ljude ponovo poveže sa prirodom, posebno mlađe generacije. Bez pristupačnih mesta za ekološko učenje, aktivnosti na otvorenom i međugeneracijski dijalog, priroda rizikuje da bude doživljena kao udaljena ili irelevantna za svakodnevni život.

Kako trenutno stanje zgrade odražava ove izazove:

Rehabilitacija zgrade ANIMA pruža priliku da se direktno odgovori na ove ekološke potrebe. Kroz biogradnju i energetske efikasne renovacije, zgrada može postati praktičan primer održivih građevinskih praksi u post-rudarskom kontekstu. Kao komunalni prostor, može podržati ekološko obrazovanje, promovisati znanje o lokalnim prirodnim vrednostima i služiti kao polazna tačka za aktivnosti zasnovane na prirodi i inicijative odgovornog turizma. Rekonstrukcijom ljudi sa pejzažom i nudenjem zajedničkog mesta za učenje i saradnju, obnovljena zgrada može pomoći Băiuțu da izgradi regenerativniji odnos sa svojom životnom sredinom i otporniju lokalnu budućnost.

3.4.3 Predložene funkcije obnovljene zgrade

Sa stanovišta sektora prirodnog okruženja, obnovljena zgrada ANIMA zamišljena je kao multifunkcionalni hub koji povezuje ljude, prirodu i održivi lokalni razvoj. Njene namene kombinuju ekološko obrazovanje, aktivnosti zasnovane na prirodi, istraživanje i inovacije, odgovarajući na potrebe i lokalne zajednice i posetilaca tokom cele godine.

Hub za prirodne rute i aktivnosti na otvorenom

Jedna od osnovnih funkcija zgrade biće da služi kao polazna tačka za prirodne rute i aktivnosti na otvorenom. ANIMA će pružati usluge vezane za otkrivanje okolnih predela, uključujući iznajmljivanje bicikala, krplja i štapova za hodanje, kao i informacije i koordinaciju sa lokalnim vodičima u prirodi. Ove aktivnosti podstičaće zdrave stilove života i redovni kontakt sa prirodom, istovremeno podržavajući lokalnu zaposlenost vezanu za odgovorni turizam. Ova funkcija biće namenjena pre svega lokalnom stanovništvu, vlasnicima vikendica i turistima u prirodi, sa sezonskim intenzitetom tokom zime i leta, te pojačanom aktivnošću u proleće i jesen.

Aktivnosti:

- Polazna tačka za pešačke, biciklističke i snouboard rute
- Iznajmljivanje bicikala, krplja i štapova za hodanje
- Info-punkt o lokalnim pejzažima i prirodnim rutama
- Koordinacija sa lokalnim vodičima u prirodi
- Sezonski programi na otvorenom (fokus na zimu i leto)
- Aktivnosti za lokalne stanovnike, korisnike vikendica i turiste u prirodi

Otkrivanje prirodnog i kulturnog nasleđa

Još jedna ključna funkcija zgrade biće otkrivanje i interpretacija prirodnog i kulturnog nasleđa. ANIMA će nuditi stalne i povremene izložbe koje predstavljaju lokalne predele, vrste, šume i tradicionalno znanje kroz mape, panoe, priče i interaktivne alate. Rotirajuće izložbe i tematski prikazi omogućiće da se sadržaj razvija tokom vremena i odgovara na sezonske i interese zajednice. Ovaj prostor koristiće se dnevno od strane stanovnika i posetilaca, uz povremene i programirane aktivnosti poput predavanja, prezentacija i akademskih susreta.

Aktivnosti:

- Stalne izložbe o pejzažima, šumama i vrstama

- Privremene i rotirajuće tematske izložbe
- Mape, panoi, priče i interaktivni interpretativni alati
- Programi o tradicionalnom ekološkom znanju
- Predavanja, prezentacije i akademski susreti
- Svakodnevna upotreba uz sezonske i programirane aktivnosti

Ekološke inovacije i tradicionalno znanje

Zgrada će funkcionisati i kao **prostor za izučavanje, inovacije i razmenu znanja**, fokusiran na odnos između lokalnih zanata, tradicionalnih praksi i zaštite prirode. Posebna pažnja biće posvećena tome kako lokalne zanatske tradicije i šumarski zanati doprinose održivom upravljanju šumama i brzi o životnoj sredini. Teme poput upotrebe drveta, sistema grejanja na pelet kao alternativa ugljenom i novih ekoloških energetske rešenja istraživaće se kroz radionice, demonstracije i primenjeno istraživanje.

Aktivnosti:

- Radionice o lokalnim zanatima i zaštiti prirode
- Prakse održivog upravljanja šumama
- Demonstracije upotrebe drveta i tradicionalnog zanatstva
- Obuka o grejanju na pelet i alternativnim energetske rešenjima
- Primenjeno istraživanje i pilot ekološki projekti

Ko-working, istraživački i kolaborativni prostori

Za podršku ovim aktivnostima, ANIMA će uključivati fleksibilne višenamenske prostore i zajednička radna mesta. Ovi prostori funkcionisaće kao **ko-working i kolaborativni prostori za lokalna preduzeća, nove preduzetnike, istraživače i studente**. Partnerstva sa univerzitetima u Klužu i Baia Marei omogućiće zgradi da bude domaćin istraživačkim projektima, studentskim posetama i inovativnim inicijativama vezanim za ekološku regeneraciju, post-rudarske predele i ruralnu održivost.

Aktivnosti:

- Zajednički radni prostori za lokalna preduzeća i preduzetnike
- Ko-working prostori za studente i istraživače
- Prostori za sastanke i rad na ekološkim projektima

- Partnerstva sa univerzitetima (Kluž i Baia Mare)
- Istraživački projekti o post-rudarskim predelima i ruralnoj održivosti

Ciljne grupe:

Primarne: Lokalno stanovništvo Băiuța (deca, mladi 16–30, odrasli, stariji), vlasnici vikendica, lokalni majstori, šumski radnici i vodiči u prirodi.

Sekundarne: Turisti u prirodi, istraživači i akademici, lokalni preduzetnici, opštine, nevladine organizacije i univerziteti.

Učestalost korišćenja:

Dnevno: Info-punkt za prirodne rute, izložbe, aktivnosti u laboratoriji za građansku nauku, ko-working i studijski prostori, neformalna upotreba od strane zajednice.

Nedeljno: Vođene rute, radionice, sesije građanske nauke, programi obuke, akademska predavanja i sastanci zajednice.

Sezonski: Letnje i zimske aktivnosti u prirodi, kampovi, turistički programi, festivali i istraživačke studije, sa većim intenzitetom tokom vršnih sezona.

3.4.4 Ključni akteri i partnerstva

Lokalni stanovnici i članovi zajednice

Stanovnici Băiuța kao ključni nosioci znanja o teritoriji, šumama, pejzažima i tradicijama.

Stariji i lokalni stručnjaci koji doprinose tradicionalnom ekološkom znanju.

Porodice i mladi koji učestvuju u ekološkom obrazovanju i aktivnostima zasnovanim na prirodi.

Vlasnici vikendica koji podržavaju sezonske aktivnosti i lokalne inicijative.

Lokalna preduzeća, majstori i zanatlije

Lokalni majstori koji rade sa drvom i tradicionalnim materijalima.

Preduzeća vezana za šumarstvo koja promovišu održivo upravljanje šumama.

Mala preduzeća povezana sa turizmom zasnovanim na prirodi i uslugama na otvorenom.

Zadruga i nastajuća zelena preduzeća koja koriste ANIMA kao radni prostor i mesto susreta.

Vodiči u prirodi i nosioci teritorijalnog znanja

Lokalni vodiči specijalizovani za pešačenje, biciklizam i sezonske aktivnosti.

Stručnjaci za gljive i interpreteri prirode.

Lokalni eksperti za lekovite vode, šume i predele.

Saradnici u programima vođenih ruta, interpretativnim programima i inicijativama građanske nauke.

Pružaoци strukovnih obuka

Građevinske i zanatske škole koje nude sertifikate za zelenu gradnju i biogradnju.

Programi obuke u tradicionalnim zanatima vezanim za drvorezbarstvo, stolarstvo i šumarske veštine.

Pružaoци ekoloških obuka fokusirani na ekološku obnovu i održivo upravljanje zemljištem.

Škole (osnovna i srednja)

Lokalne osnovne i srednje škole u Băiuțu i okolnim zajednicama.

Škole koje koriste ANIMA za terenske nastave, učenje na otvorenom i ekološke radionice.

Obrazovni partneri koji pomažu u širenju ekološke svesti i vrednosti zasnovanih na prirodi.

Univerziteti i istraživačke institucije

Partnerstvo sa Centrul Universitar Nord din Baia Mare za ekološke studije, šumarstvo i teritorijalna istraživanja.

Tehnički univerzitet u Cluj-Napoca za arhitekturu, konzervaciju nasleđa i studije slučaja o održivoj gradnji.

Univerziteti i istraživački centri fokusirani na šumarstvo, ekološke nauke, ruralni razvoj i post-rudarske predele.

Studentske prakse, teze i primenjeno istraživanje u prostorima ANIMA.

Nevladine organizacije i organizacije civilnog društva

Rogepa za angažovanje mladih, liderstvo i programe razvoja zajednice.

Udruženja za zaštitu nasleđa koja rade na kulturnim i pejzažnim vrednostima.

Ekološke nevladine organizacije fokusirane na biodiverzitet, zaštitu šuma i ekološko obrazovanje.

Udruženja koja promovišu odgovorni turizam i inicijative zasnovane na zajednici.

Opština Băiut

Formalno priznanje obuka i obrazovnih aktivnosti u zgradi ANIMA.

Integracija programa ANIMA u lokalne ekološke i razvojne strategije.

Podrška partnerstvima sa školama, nevladinim organizacijama i regionalnim institucijama.

Facilitacija dozvola, javne komunikacije i dugoročnog upravljanja.

Nadopštinske i državne institucije

Vlasti na nivou okruga koje podržavaju ekološku regeneraciju i turističke strategije.

Regionalne agencije odgovorne za šumarstvo, životnu sredinu i ruralni razvoj.

Javni programi i tela za finansiranje usklađena sa post-rudarskom regeneracijom i zelenom tranzicijom.

3.4.5 Očekivani uticaj

Kratkoročni uticaj (1–2 godine):

U prvim godinama nakon restauracije, zgrada ANIMA generisaće neposredne i vidljive koristi za lokalnu zajednicu i posetioce. Sama rehabilitacija zgrade, zasnovana na principima biogradnje i energetske efikasnosti, služiće kao konkretan primer održive renovacije u post-rudarskom kontekstu, povećavajući svest o ekološki odgovornim građevinskim praksama i demonstrirajući njihovu izvodljivost na lokalnom nivou.

ANIMA će brzo postati aktivna referentna tačka za aktivnosti zasnovane na prirodi i ekološko obrazovanje. Otvaranje izložbi, informativnih usluga i polazne tačke za prirodne rute ojačaće svakodnevnu vezu stanovnika sa okolnim pejzažom. Lokalni vodiči, majstori i mala preduzeća imaće koristi od novih prilike vezanih za aktivnosti na otvorenom, radionice i usluge odgovornog turizma.

U kratkom roku, zgrada će podržati razmenu znanja i učenje. Inicijative građanske nauke, školske posete i saradnje sa univerzitetima aktiviraće ovaj prostor kao mesto posmatranja, istraživanja i zajedničkog ekološkog učenja, doprinoseći obnovljenom ponosu na lokalne prirodne vrednosti i pomagajući u obnavljanju poverenja u vrednost teritorije.

Pokazatelji:

- **Broj posetilaca zgrade ANIMA godišnje** → 1.200–1.800 posetilaca/godišnje
- **Broj organizovanih aktivnosti zasnovanih na prirodi godišnje** → 40–60 aktivnosti/godišnje
- **Broj lokalno aktivno uključenih aktera** → 20–30 lokalnih aktera
- **Broj školskih i univerzitetskih aktivnosti** → 15–25 aktivnosti/godišnje
- **Površina obnovljena ili aktivirana održivim rešenjima** → 100–300 m² zgrade + neposredni spoljašnji prostori

Dugoročni uticaj (5–10 godina):

Na dužem horizontu, projekat ANIMA očekuje se da doprinese dubljim i održivijim promenama u odnosu Băiuța prema prirodnom okruženju. Zgrada će učvrstiti svoju ulogu kao trajnog huba za ekološko obrazovanje, inovacije i upravljanje predvođeno zajednicom, podržavajući kulturni zaokret od eksploativnih ka regenerativnim i na prirodi zasnovanim praksama.

Kontinuirana upotreba ANIMA kao prostora za obuku, istraživanje i preduzetništvo pomoći će diversifikaciji lokalne ekonomije. Nove aktivnosti vezane za održivo šumarstvo, odgovorni turizam, ekološke usluge i zelene inovacije stvoriti će stabilne prilike za zapošljavanje i lokalni razvoj. Ova diversifikacija smanjiti će zavisnost od rudarskih narativa i ojačati ekonomsku otpornost.

Pokazatelji:

- **Broj stabilnih radnih mesta ili aktivnosti koje generišu prihode** → 8–15 stalnih radnih mesta ili redovnih izvora prihoda
- **Broj uspostavljenih dugoročnih partnerstava** → 10–15 formalnih partnerstava
- **Površina zemljišta praćena ili obnovljena kroz programe** → 50–120 hektara
- **Godišnji broj učesnika u odgovornom turizmu i obrazovnim aktivnostima** → 2.500–4.000 učesnika/godišnje
- **Usvajanje alternativnih i nisko-uticajnih praksi** → 25–40 lokalnih domaćinstava ili entiteta koji usvajaju alternative

3.4.6 Održivost i otpornost

Vizija za ANIMA doprinosi dugoročnoj održivosti i zgrade i zajednice kombinovanjem raznovrsnih izvora prihoda, prilagodljivih namena i snažnih partnerstava. Ovaj mešoviti model osigurava da zgrada ostane aktivna, finansijski održiva i društveno relevantna tokom vremena, istovremeno nastavljajući da odgovara na ekološke izazove i promenljive lokalne potrebe.

Održavanje zgrade biće podržano kroz hibridni ekonomski model. Prihodi ostvareni od iznajmljivanja opreme za prirodne rute, vođenih aktivnosti i iznajmljivanja višenamenskih prostora doprineti će pokrivanju operativnih i troškova održavanja. Istovremeno, besplatan pristup izlozbama osigurava dostupnost za lokalnu zajednicu i jača ulogu ANIMA kao javnog i inkluzivnog prostora. Dodatni tokovi prihoda, poput malog turističkog poreza vezanog za vođene aktivnosti ili sezonske programe, pomoći će da se turistička dobrobit direktno reinvestira u brigu o zgradi i okolnoj životnoj sredini.

Dugoročna održivost biće ojačana i kroz stabilnu saradnju sa univerzitetima i vladinim institucijama. Istraživački projekti, akademski terenski rad i javni programi obezbeđivaće povratna finansiranja i osiguravati kontinuiranu upotrebu zgrade tokom cele godine.

Sa stanovišta otpornosti, ANIMA je osmišljena da odgovori na društvene, ekonomske i ekološke promene. Podržavanjem lokalnih vodiča, majstora i zelenih preduzetnika, projekat doprinosi ekonomskoj diversifikaciji i smanjuje zavisnost od jednog sektora. Sezonski prilagodljive aktivnosti, poput zimskih i letnjih ruta u prirodi, omogućavaju zgradi da ostane aktivna bez obzira na fluktuacije u turizmu ili klimatske uslove.

Sa ekološkog stanovišta, fokus na biogradnju, nisku potrošnju energije i prakse zasnovane na održivom šumarstvu smanjuje dugoročne operativne troškove i uticaj na životnu sredinu. Sa društvenog stanovišta, kombinacija besplatnog pristupa, aktivnosti predvođenih zajednicom i međugeneracijskog učenja jača lokalno vlasništvo i kolektivnu odgovornost.

3.4.7 Veze sa ostalim heliksima

Prirodno okruženje ⇄ Obrazovanje

Sektor prirodnog okruženja jača obrazovnu dimenziju ANIMA transformišući okolni pejzaž u živu učionicu. Prirodne rute, aktivnosti građanske nauke i programi interpretacije nasleđa pružaju prilike za učenje kroz iskustvo za škole, porodice i univerzitete, učvršćujući međugeneracijsko prenošenje znanja i celoživotno učenje.

Prirodno okruženje ⇄ Ekonomija

Ekološke aktivnosti direktno su povezane sa lokalnom ekonomskom diversifikacijom. Turizam zasnovan na prirodi, usluge vođenja tura, iznajmljivanje opreme i programi

zelenog preduzetništva generišu prihode promovisanjem odgovorne upotrebe prirodnih resursa, stvarajući nove ekonomske puteve izvan eksploativnih modela.

Prirodno okruženje ⇔ Upravljanje

Sektor prirodnog okruženja podržava upravljanje pružanjem konkretnih alata za prostorno planiranje i upravljanje životnom sredinom. Podaci generisani kroz građansku nauku i istraživačka partnerstva mogu informisati opštinske i regionalne strategije vezane za šumarstvo, turizam i post-rudarsku regeneraciju.

Prirodno okruženje ⇔ Društvo i civilna zajednica

Nudeći besplatan pristup izlozbama, inkluzivne aktivnosti na otvorenom i programe predvođene zajednicom, sektor prirodnog okruženja jača socijalnu koheziju i zajednički osećaj odgovornosti prema teritoriji, učvršćujući privrženost zajednice, dobrobit i međugeneracijsko angažovanje.

3.4.8 Ključna poruka

ANIMA reimaginira zgradu iz rudarskog doba kao živu bazu gde se priroda, znanje i zajednica susreću radi regeneracije predela, stvaranja održivih izvora prihoda i jačanja dugoročne privrženosti teritoriji Băiuța.

3.4.9 Vizuelni ili simbolički element

3.5 Sektor politike i upravljanja

Institucionalna kičma: Zgrada kao prostor demokratske participacije, otvorenih sednica lokalne skupštine i ko-kreiranja EU projekata.

Razvoj liderstva: Građanska pismenost za mlade i obuka izabраних zvaničnika.

3.5.1 Vizija sektora

Sa stanovišta politike i javnih politika, zgrada ANIMA treba da funkcioniše kao uzorna civilna infrastruktura usklađena sa principima Novog evropskog Bauhausa — održivosti, estetike i inkluzivnosti.

Treba da služi kao multifunkcionalni komunalni hub koji ugošćuje kulturne događaje, javne konsultacije, obrazovne programe i inicijative društvenih inovacija, čime jača demokratsku participaciju i lokalni identitet.

Primarni korisnici su stanovnici Băiuța — posebno mladi, preduzetnici, kulturni akteri i ugrožene grupe — koji dobijaju pristup zajedničkom prostoru, znanju i prilikama.

Aktiviranjem neiskorišćene infrastrukture nasleđa, javni sektor dodaje vrednost kroz urbanu regeneraciju, socijalnu koheziju i dugoročnu socioekonomsku otpornost.

3.5.2 Aktuelni izazovi i potrebe

Băiuț se suočava sa strukturnim ranjivostima karakterističnim za post-rudarske ruralne zajednice: demografskim padom, odlivom mladih, starenjem stanovništva i ograničenom ekonomskom diversifikacijom.

Ovi trendovi slabe građansku participaciju, pošto sve manji broj aktivnih stanovnika učestvuje u javnim konsultacijama, inicijativama zajednice ili procesima lokalne uprave.

Javne usluge postoje, ali su fragmentirane, i ne postoji multifunkcionalni građanski prostor koji bi mogao da okupe dijalog, obuku, kulturne događaje i institucionalne interakcije pod jednim krovom.

Deteriorirano stanje istorijske zgrade odražava više od fizičke propasti — simbolizuje neiskorišćenu javnu baštinu i propuštenu priliku za strateško vođenje zajednice.

Kada istaknuta zgrada ostaje neaktivna, to jača percepciju stagnacije i ograničenih institucionalnih kapaciteta. Nedostatak adaptivnog ponovnog korišćenja podrazumeva i više dugoročnih troškova održavanja i nastavak energetske neefikasnosti, što vrši pritisak na već ograničene opštinske budžete.

Građansko poverenje je dodatno narušeno ograničenim strukturisanim mehanizmima za participativno upravljanje. Bez vidljivog, pristupačnog demokratskog prostora, dijalog između vlasti, civilnog društva, preduzetnika i građana ostaje sporadičan i

neformalan. To smanjuje transparentnost, slabi kolektivni kapacitet rešavanja problema i usporava strateško planiranje.

Istovremeno, ekološke i ekonomske tranzicije zahtevaju nove veštine, partnerstva i modele upravljanja koji trenutno nemaju fizičan i institucionalni oslonac. U ovom kontekstu, odsustvo centralnog, energetski efikasnog, multifunkcionalnog civilnog huba direktno ograničava sposobnost Băiuța da koordiniše regeneraciju, privuče spoljašnje finansiranje i izgradi dugoročnu otpornost.

3.5.3 Predložene funkcije obnovljene zgrade

Sa stanovišta upravljanja, obnovljena zgrada treba da funkcioniše kao **Civilni, strateški i regenerativni hub** — istovremeno kao institucionalna platforma, demokratski forum i koordinacioni centar za dugoročnu tranziciju Băiuța. Treba da sidri političku dimenziju ANIMA integrisanjem donošenja odluka, konsultacija, eksperimentisanja sa politikama i međuheliksne koordinacije pod jednim krovom.

Osnove funkcije upravljanja

Demokratska participacija i transparentnost

- Javne konsultacije o strategijama lokalnog razvoja
- Sesije participativnog budžetiranja i forumi za građanske predloge
- Otvorene sednice lokalnog saveta uživo ili na licu mesta
- Javni izveštajni skupovi o pokazateljima učinka opštine
- Posredovanje i dijalog forumi za osetljiva pitanja zajednice

Ovime se formalizuje participativno upravljanje i povećava institucionalno poverenje.

Strateško planiranje i inovacije politika

- Radionice za strategiju ruralne regeneracije
- Okrugli stolovi za tranziciju post-rudarskih oblasti
- Koordinacioni sastanci u oblasti ekološke politike
- Laboratorije za ko-kreiranje EU projekata (PNRR, PNDR, Interreg, Horizon Europe)
- Vežbe simulacije politika sa mladima i civilnim društvom

Zgrada postaje politička laboratorija gde se lokalno upravljanje razvija kroz eksperimentisanje i planiranje zasnovano na dokazima.

Građanska edukacija i razvoj liderstva

- Programi građanske pismenosti i lokalne demokratije za mlade
- Obuka za novoizabrane zvaničnike i vođe zajednice
- Radionice o transparentnosti javnih nabavki i etici
- Stažiranje u upravljanju u partnerstvu sa univerzitetima

Ovo osigurava generacijsku obnovu liderstva i jača demokratsku kulturu.

Institucionalna i podrška nevladinim organizacijama

- Deljeni kancelarijski i prostor za sastanke za udruženja
- Administrativna podrška za inicijative baze
- Pravni i savetodavni pult za finansiranje za civilne grupe
- Platforma za međusektorsku koordinaciju (ekonomija–obrazovanje–životna sredina–društvo)

Ovo smanjuje fragmentaciju i gradi institucionalnu gustinu u malom ruralnom kontekstu.

Informacioni centar i javni interfejs

- Info-pult za EU i nacionalna finansiranja
- Javna pristupna tačka za digitalne administrativne usluge
- Pult za angažovanje dijaspore
- Koordinaciona kancelarija za upravljanje turizmom i nasleđem

Zgrada postaje vidljivi „prednji ured“ lokalne uprave.

Ciljne grupe — perspektiva upravljanja

- **Mladi i studenti** — budući građanski lideri i preduzetnici
- **Stariji stanovnici** — nosioci pamćenja i legitimnosti zajednice
- **Lokalni preduzetnici i poljoprivrednici** — ključni ekonomski akteri
- **Organizacije civilnog društva** — demokratski posrednici
- **Porodice** — primarni korisnici poboljšanih usluga
- **Povratnici iz dijaspore** — potencijalni investitori i nosioci znanja
- **Javni zvaničnici i opštinsko osoblje** — institucionalni temelj

Model upravljanja osigurava da nijedna kategorija ne monopolizuje pristup ni uticaj.

Učestalost i operativni ritam

Dnevno:

- Ko-working i interfejs civilne administracije
- Info-pult za finansiranje i dozvole
- Sastanci NVO i koordinacija projekata

Nedeljno:

- Javni forumi i tematske konsultacije
- Obrazovne radionice i obuke za upravljanje
- Sastanci savetodavnog odbora

Mesečno / kvartalno:

- Ciklusi participativnog budžetiranja
- Strateški pregledi
- Praćenje i izveštavanje o evaluaciji

Sezonski / godišnje:

- Skupovi zajednice
- Konferencije ruralne inovacije
- Godišnji pregled uticaja ANIMA i javni skup odgovornosti

Strateška uloga unutar ANIMA

Zgrada nije samo mesto za aktivnosti upravljanja — ona je **institucionalna kičma** koja povezuje ekonomsku vitalnost, obrazovne programe, brigu o životnoj sredini i socijalnu inkluziju.

Koncentrisanjem deliberacije, koordinacije i odgovornosti u jednom adaptivnom prostoru, obnovljena zgrada transformiše upravljanje iz reaktivne administracije u proaktivno vođenje zajednice.

3.5.4 Ključni akteri i partnerstva

Sa stanovišta politike, uspeh ANIMA zavisi od umreženog ekosistema, a ne od jednog operatera. Ključni akteri uključuju:

Lokalne vlasti (Kancelarija gradonačelnika i Lokalni savet Băiuța) — koordinacija upravljanja i politički liderstvo.

Lokalni stanovnici — participativno angažovanje.

Škole i obrazovne institucije — programi građanske edukacije, poput Škole Regina Elisabeta iz Băiuța i drugih škola iz okoline.

Nevladine organizacije i udruženja zajednice — implementacija programa, poput Rogepa i drugih lokalnih ili regionalnih nevladinih organizacija, neformalnih grupa ili dijasporskih mreža koje pomažu promovisanje ANIMA ponuda u inostranstvu.

Institucije na nivou okruga (Savet okruga Maramureș i drugi organi) — strateško usklađivanje i podrška infrastrukturi, dozvolama, promociji i kofinansiranju.

Mala i srednja preduzeća, zadruge i lokalni preduzetnici — ekonomska aktivacija.

Univerziteti (regionalna partnerstva) — poput Baia Mare univerziteta, Tehničkog univerziteta u Cluj-Napoci, Univerziteta Babeș-Bolyai iz Cluj-Napoci, umetničkih i muzičkih akademija — istraživanje i inovacioni input.

Svaki akter doprinosi ili kapacitetima upravljanja, ili socijalnim kapitalom, ili stručnošću, ili ekonomskom aktivacijom — osiguravajući zajedničko vlasništvo nad prostorom.

3.5.5 Očekivani uticaj

Kratkoročni uticaj (1–2 godine):

- Reaktivacija simboličnog javnog prostora
- Povećana participacija u lokalnom donošenju odluka
- Neposredno otvaranje radnih mesta tokom restauracije i početnog rada
- Poboľšano javno poverenje i institucionalna transparentnost

Dugoročni uticaj (5–10 godina):

- Jača demokratska kultura i građanska pismenost
- Smanjen odliv mladih kroz kreiranje prilike
- Održivi lokalni ekonomski ekosistem vezan za turizam i nasleđe
- Institucionalna otpornost i adaptivni kapacitet upravljanja

3.5.6 Održivost i otpornost

Dugoročna održivost ANIMA izgrađena je na strukturno diversifikovanom modelu koji kombinuje mešovito programiranje, mešovito finansiranje (opštinska sredstva, EU

strukturni fondovi, nacionalni programi, privatna partnerstva i sopstveno generisani prihodi) i visoke standarde energetske efikasne renovacije. Ovo smanjuje finansijsku ranjivost prema jednom izvoru finansiranja i štiti zgradu od političkih ili ekonomskih fluktuacija.

Arhitektonski i funkcionalno, pristup adaptivnog ponovnog korišćenja osigurava fleksibilnost: prostori mogu prelaziti između kulturnih događaja, edukativnih radionica, ko-workinga, javnih konsultacija i turističkih aktivnosti u zavisnosti od sezone potražnje ili demografskih trendova. Ova multifunkcionalnost je suštinska u maloj ruralnoj zajednici, gde kruta monofunkcionalna infrastruktura često postaje zastarela.

Energetski efikasna renovacija, elementi biogradnje i pametno upravljanje resursima (grejanje, rasveta, upotreba vode) značajno smanjuju operativne troškove tokom vremena. Smanjena potrošnja komunalnih usluga direktno jača finansijsku otpornost, dok vidljivo zelena infrastruktura ojačava obrazovnu i demonstracionu ulogu ANIMA u ekološkoj tranziciji. Zgrada sama po sebi postaje trajna izložba održive ruralne regeneracije.

Otpornost upravljanja jednako je centralna. Ugrađivanjem participativnih mehanizama — javnog izveštavanja, otvorenih budžetskih sesija, građanskih savetodavnih odbora i transparentnih procedura nabavke — projekat čuva politički legitimitet iznad izbornih ciklusa. ANIMA je osmišljena ne kao gradonačelnikov projekat, već kao komunalna institucija sa zajedničkim nadzorom i raspodeljenom odgovornošću.

Formalno višeaktersno telo upravljanja — koje predstavlja ekonomske aktere, obrazovne institucije, stručnjake za životnu sredinu, civilno društvo, mlade i lokalne vlasti — sprovodi godišnje preglede performansi. Ovo telo procenjuje finansijsku održivost, socijalnu dostupnost, ekološke pokazatelje i programatsku relevantnost. Na osnovu dokaza, može prilagođavati strukture cena, mehanizme unakrsnog subvencionisanja, strategije partnerstva i investicione prioritete. Ovaj iterativni model upravljanja osigurava da generisanje prihoda nikada ne nadjačava socijalnu pravičnost ili ekološka ograničenja.

U širem kontekstu post-rudarske tranzicije, otpornost znači i narativnu transformaciju. Doslednim komuniciranjem rezultata — otvorenim radnim mestima, smanjenim emisijama, povećanim stopama participacije — ANIMA gradi kulturu odgovornosti i adaptivnog učenja. Ovo pozicionira zgradu ne samo kao otpornu infrastrukturu, već kao platformu upravljanja sposobnu da proaktivno odgovori na demografske promene, pomake u finansiranju, klimatske rizike ili ekonomske volatilnosti u narednim decenijama.

3.5.7 Veze sa ostalim heliksima

Obrazovne aktivnosti jačaju ljudski kapital, direktno podržavajući ekonomski razvoj.

Mere zelene renovacije smanjuju troškove energije, omogućavajući društvene programe.

Kulturno programiranje poboljšava turistički potencijal i lokalno preduzetništvo.

Angažovanje civilnog društva poboljšava inovacije politika i administrativnu efikasnost.

Vizija upravljanja deluje kao integrator između ekonomskog, društvenog, obrazovnog i ekološkog sektora.

Politika / Upravljanje ⇌ Životna sredina

Sa stanovišta upravljanja, zaštita životne sredine postaje regulatorna i strateška obaveza, a ne element brendiranja. Lokalne vlasti ugrađuju zaštitu šuma, upravljanje pejzažom, upravljanje vodama i standarde energetske efikasne renovacije u lokalne razvojne strategije, prostorno-planske propise i kriterijume javnih nabavki.

Formalnim priznavanjem ekosistema kao javnih dobara, upravljanje stvara pravnu i političku stabilnost neophodnu za dugoročna ekološka ulaganja. Zauzvrat, dobro očuvano prirodno okruženje jača politički kredibilitet: vidljivi ekološki kvalitet demonstrira kompetentno upravljanje i jača poverenje građana u lokalne institucije.

Politika / Upravljanje ⇌ Obrazovanje

Upravljanje osigurava da ANIMA nije izolovan projekat, već deo strukturisanog lokalnog ekosistema učenja. Kroz formalne sporazume sa školama, univerzitetima i strukovnim centrima, javne vlasti institucionalizuju ANIMA kao satelitski civilni kampus za ruralnu inovaciju, restauraciju nasleđa i ekološku tranziciju.

Transparentne strukture upravljanja — jasna pravila upravljanja, mehanizmi odgovornosti, participativni savetodavni odbori — takođe funkcionišu kao studije slučaja demokratske prakse za studente i mlade u realnom životu. Na ovaj način, upravljanje nije samo administrativno — ono postaje pedagoško, demonstrirajući kako lokalna demokratija funkcioniše u praksi.

Politika / Upravljanje ⇌ Društvo

Politički, ANIMA služi kao sidro za obnavljanje društvenog poverenja nakon ekonomskog pada. Institucionalizovanjem participativnog budžetiranja, otvorenih konsultacija i zastupljenosti zajednice u telima za donošenje odluka, upravljanje prelazi sa modela odozgo prema dole na model ko-kreiranja.

Politike inkluzivnog pristupa (subvencionovani događaji, otvoreni javni dani, forumi zajednice) osiguravaju da zgrada ostane zajednički civilni prostor, a ne selektivno mesto. Zauzvrat, aktivna građanska participacija jača demokratsku kulturu, smanjuje polarizaciju i povećava odgovornost lokalnog liderstva.

Politika / Upravljanje ⇌ Ekonomija

Stabilni, transparentni okviri upravljanja smanjuju investicioni rizik i stvaraju predvidljivost za preduzetnike, pedagoge i partnere. Jasni dugoročni sporazumi o vlasništvu, upravljačkoj strukturi i pravilima reinvestiranja omogućavaju ekonomskim aktivnostima ANIMA da napreduju bez političkih turbulencija.

Istovremeno, generisanje sopstvenih prihoda jača opštinsku autonomiju: smanjena zavisnost od eksternih transfera poboljšava fiskalnu otpornost i povećava kapacitet kofinansiranja za evropske i nacionalne programe. Ekonomski učinak stoga ojačava institucionalnu stabilnost, dok dobro upravljanje podržava ekonomski kredibilitet.

Politika / Upravljanje ⇌ Prirodno okruženje (povratna sprega)

Sistematskim merenjem društvenih, ekoloških i ekonomskih ishoda, upravljanje transformiše ANIMA u politički laboratorij za post-rudarsku ruralnu tranziciju. Podaci o radnim mestima kreiranim kroz zelene aktivnosti, stopama participacije, poboljšanjima biodiverziteta i uštedama energije hraniće lokalne i regionalne strategije.

Ovaj model upravljanja zasnovan na dokazima pozicionira Băiuț kao demonstratora toga kako demokratske ruralne zajednice mogu pragmatično upravljati ekološkom tranzicijom. Uspešni ekološki ishodi ojačavaju politički legitimitet, dok transparentno upravljanje osigurava da ekološke obaveze ostanu dugoročne, a ne izborne.

Osnovna politička vizija

Sa stanovišta upravljanja, ANIMA nije samo obnovljena zgrada — ona je institucionalna platforma gde se demokratija, održivost i razvoj neprekidno pregovaraju, mere i zajedno unapređuju.

3.5.8 Ključna poruka

„Obnovljena zgrada nije samo infrastruktura — ona je institucionalno srce demokratskog života u Băiuțu.“

4 DEO 4. Toolkit za validaciju zgrade

Praktični toolkit za regenerativnu renovaciju i integraciju obnovljive energije

4.1 Svrha Toolkita

ANIMA kao pilot, više zgrada kao validacija.

Ovaj Toolkit nastaje iz BeCom projekta (Beautiful Communities — Enriching, Sustainable, Inclusive), inicijative finansirane od strane EU, utemeljene u principima Novog evropskog Bauhauusa i Modelu peterostrukog heliksa. Pruža praktične, akciono orijentisane alate za procenu, validaciju i planiranje regenerativne renovacije istorijskih ruralnih zgrada, uz integraciju sistema obnovljive energije i podsticanje transformacije predvođene zajednicom.

Zgrada ANIMA služi kao naša primarna studija slučaja i sidro validacije. Međutim, mora se jasno naglasiti:

Struktura i metodologije unutar ovog Toolkita nisu ekskluzivne za ANIMA ili Băiuț.

Svaki modul, kontrolna lista, alat i aktivnost angažovanja osmišljeni su sa namerom da budu prilagodljivi za druge bivše rudarske objekte nasleđa, javne zgrade ili imovinu orijentisanu prema zajednici — bilo u širem regenerativnom ekosistemu Băiuța (Centar za učenje o energiji, Laboratorija za kružnu gradnju, Inovacioni hub, Baza za ekoturizam), ili u potpuno drugačijim geografskim i kulturnim kontekstima.

Sam proces — izbor naziva, promišljanje identiteta, procena nasleđa, zajednička kreacija vizije — treba da vodi slične projekte regeneracije globalno.

U suštini: dok ANIMA pruža polaznu tačku i studiju slučaja, krajnja svrha ovog Toolkita je da osnaži druge timove — unutar BeCom okvira i van njega — da vode sopstvene renovacije nasleđa sa rigoroznim pristupom, inkluzivnošću i kulturnom senzitivnošću.

4.1.1 Svrha ovog Toolkita

Ovaj Toolkit osmišljen je da omogući raznovrsnim akterima — lokalnim vlastima, arhitektima, članovima zajednice, pedagozima i voditeljima projekata — da:

- Sveobuhvatno procene tehnički, kulturni, društveni i ekološki potencijal istorijskih zgrada namenjenih adaptivnom ponovnom korišćenju
- Validuju izvodljivost strategija održive renovacije usklađenih sa principima NEB (Održivost, Estetika, Inkluzivnost)
- Svrhovito integrišu sisteme obnovljive energije, uzimajući u obzir očuvanje nasleđa i dobrobit zajednice

- Zajednički kreiraju vizije renovacije kroz strukturisane metodologije angažovanja zajednice
- Snalaze se u okvirima finansiranja i politika specifičnih za rumunski i EU kontekst
- Razvijaju planove implementacije sa jasnim protokolima praćenja i evaluacije
- Izgrade lokalne kapacitete za kontinuirano donošenje odluka i adaptivno upravljanje

Ciljna publika: Odrasli učenici, zvaničnici lokalne uprave, lideri zajednice, tehnički profesionalci i BeCom projektni partneri koji učestvuju u radionicama u Băiuțu i šire.

4.2 Osnovni ciljevi i ishodi učenja

4.2.1 Primarni cilj

Transformisati zgradu ANIMA u regenerativni komunalni hub koji poštuje njeno istorijsko nasleđe uz pionirski pristup održivom, ruralnom razvoju napajanjem iz obnovljivih izvora.

4.2.2 Dodatni ciljevi

CILJ 1. Procena usredsređena na nasleđe

Razumeti istorijski značaj zgrade ANIMA kroz njene tri životne faze (rođenje → život → smrt → preporod)

Dokumentovati arhitektonske i kulturne vrednosti koje zaslužuju očuvanje

Identifikovati bezbedne, reverzibilne pristupe renovaciji koji poštuju nasleđe uz omogućavanje savremene funkcionalnosti

CILJ 2. Energetska tranzicija i integracija obnovljivih izvora

Proceniti potencijal obnovljive energije (solarni FN, pasivno grejanje/hlađenje, geotermalna izvodljivost)

Projektovati isplative sisteme obnovljive energije kompatibilne sa istorijskom strukturom

Izračunati poboljšanja energetske performansi i dugoročne uštede

Demonstrirati klimatsku akciju kroz opipljive metrike performansi zgrade

CILJ 3. Društvena funkcionalnost i inkluzija zajednice

Projektovati funkcije adaptivnog ponovnog korišćenja (ekonomske, društvene, kulturne, obrazovne) utemeljene u potrebama i aspiracijama zajednice

Osigurati pristupačnost za sve demografske grupe (deca, stariji, osobe sa invaliditetom, novi stanovnici)

Stvoriti prilike za lokalno zapošljavanje, razvoj veština i kulturni izraz

CILJ 4. Finansijska održivost i snalaženje u finansiranju

Proceniti realne troškove renovacije po fazama implementacije

Identifikovati primenjive izvore finansiranja: EU Horizon, PNRR, PNDR, lokalne investicije, crowdfunding, privatna partnerstva

Izgraditi poslovne modele za dugoročnu operativnu održivost

CILJ 5. Ko-kreacija aktera i demokratsko upravljanje

Facilitirati inkluzivno donošenje odluka uz uključivanje svih glasova zajednice

Uspostaviti transparentne upravljačke strukture za planiranje i implementaciju

Izgraditi konsenzus o prioritetima, vremenskim okvirima i raspodeli odgovornosti

CILJ 6. Praćenje, evaluacija i adaptivno učenje

Uspostaviti bazne podatke i pokazatelje učinka (energija, društveni, finansijski, ekološki)

Kreirati mehanizme povratnih informacija za kontinuirano unapređenje

Dokumentovati naučene lekcije za primenu u širem regenerativnom ekosistemu Băiuța

4.3 Struktura Toolkita i odeljci

Toolkit je organizovan u pet integrisanih odeljaka, od kojih svaki sadrži:

- Konceptualni okvir usklađen sa principima BeCom
- Kontrolne liste za procenu i alate za validaciju
- Metodologije korak po korak
- Šablone i matrice za donošenje odluka
- Primere dobre prakse
- Protokole za praćenje

Odeljak 1: Procena zgrade i studija izvodljivosti

Sveobuhvatna tehnička, kulturna i ekološka evaluacija trenutnog stanja zgrade ANIMA i njenog potencijala za renovaciju.

Odeljak 2: Strategija održivog dizajna i renovacije

Integrirani plan renovacije koji se bavi energetsom efikasnošću, očuvanjem nasleđa, pristupačnošću i principima kružne ekonomije.

Odeljak 3: Integracija obnovljive energije i klimatska akcija

Detaljna procena opcija obnovljive energije, tehničko projektovanje, modeliranje performansi i merenje klimatskog uticaja.

Odeljak 4: Angažovanje zajednice i programiranje adaptivne upotrebe

Metodologije za participativno planiranje, inkluzivni dizajn i razvoj ekonomskih, društvenih, kulturnih i obrazovnih funkcija.

Odeljak 5: Finansijsko planiranje, snalaženje u finansiranju i upravljanje

Procena troškova, identifikacija izvora finansiranja, razvoj poslovnog modela i uspostavljanje transparentnih struktura za donošenje odluka.

4.4 Kako koristiti ovaj Toolkit

Za učesnike radionica:

Toolkit podržava međunarodne BeCom radionice sa strukturisanim aktivnostima, šablonima za procenu i vežbama ko-dizajna. Učesnici prolaze kroz odeljke sekvencijalno, gradeći zajedničko razumevanje i zajednički kreirajući viziju renovacije zgrade ANIMA.

Za timove za implementaciju projekata:

Koristite ovaj Toolkit kao sveobuhvatni referentni vodič za planiranje, donošenje odluka i praćenje napretka u fazama renovacije. Vraćajte se na specifične odeljke kako se potrebe razvijaju.

Za izgradnju kapaciteta i replikaciju:

Svaki odeljak uključuje detaljne metodologije i alate osmišljene za transfer na druge istorijske zgrade u regenerativnom ekosistemu Băiuța. Testirajte, prilagođavajte i usavršavajte alate na osnovu lokalnog konteksta i povratnih informacija.

4.5 Usklađenost sa BeCom okvirom

Integracija Novog evropskog Bauhausa (NEB)

Održivost: Renovacija zgrade ANIMA ilustruje principe kružne ekonomije — čuvanje postojeće strukture, optimizacija efikasnosti materijala, integracija obnovljive energije i projektovanje za dugoročnu dobrobit zajednice.

Estetika: Očuvanje istorijskog nasleđa u kombinaciji sa savremenim dizajnom stvara lepotu kroz autentičnost i funkcionalnu harmoniju. Regeneracija zgrade slavi lokalnu arhitektonsku baštinu uz pozivanje na savremeni kreativni izraz.

Inkluzivnost: Adaptivno ponovno korišćenje stvara ekonomsku priliku, kulturnu pristupačnost, obrazovne puteve i socijalnu koheziju za sve demografske grupe i sposobnosti zajednice.

Operacionalizacija Modela peterostrukog heliksa (QHM)

Renovacija zgrade ANIMA angažuje svih pet sektora društva:

Sektor	Uloga u renovaciji ANIMA
Obrazovanje	Obuka nastavnika, partnerstva sa školama, radionice celoživotnog učenja, umetničke rezidencije
Politika	Usklađivanje politika, usklađenost sa zaštitom nasleđa, prijava za EU finansiranje, lokalno upravljanje
Ekonomija	Kreiranje zelenih radnih mesta, zadružni modeli, inkubacija startupova, prihodi od turizma
Društvo	Upravljanje zajednice, volonterska participacija, kulturno programiranje, socijalna kohezija
Prirodno okruženje	Generisanje obnovljive energije, upravljanje vodom, unapređenje biodiverziteta, sekvencija ugljenika

Principi andragogije (učenje odraslih)

Sav sadržaj Toolkita osmišljen je kao:

- **Primenjiv:** Direktno relevantan za lokalni kontekst i uloge učesnika
- **Dostupan:** Jasan jezik, vizuelni pomagači, procedure korak po korak; bez nepotrebnog žargona
- **Akciono orijentisan:** Učesnici se angažuju u realnom planiranju, donošenju odluka i rešavanju problema sa neposrednom relevantnošću
- **Refleksivan:** Prilike za učesnike da primene alate, posmatraju rezultate, razgovaraju o implikacijama i iterativno usavršavaju pristupe

4.6 Ključni koncepti i definicije

Zgrada nasleđa: Struktura od istorijskog, arhitektonskog ili kulturnog značaja koja zaslužuje očuvanje i senzitivnu adaptaciju.

Regenerativna renovacija: Renovacija koja ne samo da popravlja ili restaurira, već aktivno unapređuje ekološke, društvene i ekonomske uslove, stvarajući neto pozitivan uticaj.

Adaptivno ponovno korišćenje: Transformacija funkcije zgrade radi zadovoljavanja savremenih potreba uz očuvanje karaktera nasleđa i strukturalnog integriteta.

Integracija obnovljive energije: Svrhovito ugrađivanje solarnih, geotermalnih, biomasa ili drugih obnovljivih sistema kompatibilnih sa istorijskom strukturom i dobrobiti zajednice.

Ko-kreacija: Saradnički proces donošenja odluka koji uključuje raznovrsne aktere (stanovnike, lokalnu vlast, profesionalce, civilno društvo) u ravnopravnom partnerstvu.

Peterostruki heliks: Okvir koji prepoznaje da inovacija nastaje iz istovremenog angažovanja sektora obrazovanja, politike, ekonomije, društva i prirodnog okruženja.

Centar životnog ciklusa: Multifunkcionalni komunalni prostor koji prepoznaje i slavi životne faze — rođenje, rast, sazrevanje, nasleđe i kolektivno pamćenje.

4.7 Toolkit: Pet odeljaka

ODELJAK A. Procena zgrade i studija izvodljivosti

Ovaj odeljak pruža strukturisan način razumevanja polazne tačke ANIMA i svake slične zgrade nasleđa, kombinujući tehničku dijagnostiku, kulturnu analizu i percepciju zajednice. Osmišljen je tako da lokalni timovi mogu da ponove isti proces za druge zgrade u Băiuțu ili u različitim kontekstima.

A.1. Ciljevi procene

Faza procene ima četiri glavna cilja:

- Dokumentovati trenutno fizičko, strukturalno i funkcionalno stanje zgrade
- Razumeti njenu istorijsku i simboličku ulogu u zajednici tokom vremena
- Identifikovati prilike i ograničenja za adaptivno ponovno korišćenje i energetske renovacije

- Generisati zajednički bazu dokaza koji akteri mogu koristiti za zajednički odlučivanje o budućim funkcijama i investicionim prioritetima

A.2. Prikupljanje podataka: Šta treba znati

Za ANIMA i svaku uporedivu zgradu, sledeći podaci treba da se prikupe pre dizajnerskih odluka:

Osnovni profil

- Godina ili period izgradnje (19. vek za ANIMA)
- Prvobitna i naknadna namena (npr. administrativna, socijalna, kulturna, zdravstvena, stambena, obrazovna)
- Status vlasništva i pravne zaštite (registracija nasleđa, zoniranje, ograničenja)

Fizičko stanje

- Temelji i nosivi zidovi (vidljive pukotine, vlaga, deformacije)
- Krov i dimnjaci (korozijska, nedostajući crepovi, rizici od prodora vode)
- Fasade (propadanje maltera, termalni mostovi, istorijski detalji)
- Otvori (prozori, vrata, okviri, zaštitne rešetke, vazдушna nepropusnost)
- Unutrašnji prostori (raspored prostorija, visine, pristupačnost, dnevno svetlo)
- Komunalije (struja, ostaci sistema grejanja, voda, kanalizacija)

Ekološki kontekst

- Orijentacija (solarna izloženost krova i fasada)
- Okruženje (ulični front, susedne parcele, buka, pogledi)
- Aspekti mikroklimе (vetar, zasenčivanje, vegetacija, rizik od poplava)

Vrednost zajednice i simbolička vrednost

- Dokumentovana sećanja (intervjui, fotografije, lokalne priče)
- Nekadašnje komunalne funkcije (rođenje, život, smrt, ceremonije, okupljanja)
- Sadašnja percepcija (napuštena, opasna, nostalgijna, obećavajuća)

A.3. Brza vizuelna inspekcija (alat prilagođen radionicama)

Za upotrebu u radionicama i terenskim posetama, može se primeniti jednostavna kontrolna lista u boji „semafor“:

Zelena — element je u dobrom ili prihvatljivom stanju; potrebni su samo manji popravci ili estetski radovi.

Žuta — vidljivo oštećenje ili zastarelost; potrebna je renovacija, ali nije kritična za neposrednu bezbednost.

Crvena — ozbiljna strukturalna ili bezbednosna zabrinutost; pre bilo kakve upotrebe potrebna je stručna strukturalna procena.

Primenjuje se na: temelje, spoljne zidove, unutrašnje zidove, krov, prozore/vrata, stepeništa i ulaze, električne instalacije i sve pomoćne strukture. Isti šablon se može duplicirati za druge zgrade kako bi tim mogao da poredi stanja i određuje prioritete.

Naučena lekcija: Kompleks rudnika uglja Zollverein, Nemačka

Tokom faze procene Zollverein, tim je otkrio da strukture koje su izgledaju u „lošem stanju“ često imaju izuzetnu strukturalnu celovitost ispod površinskog propadanja. Sistem semafora pomogao je u razlikovanju kozmetičkih oštećenja (žuta) od stvarnog strukturalnog rizika (crvena), čime su uštedeni značajni troškovi rušenja i očuvan autentični industrijski karakter. Lekcija: Uvek sprovedite stručnu strukturalnu procenu pre pretpostavke da su zgrade „van popravke“.

A.4. Elementi nasleđa i karaktera zgrade

Budući da je ANIMA zgrada iz 19. veka, određene karakteristike moraju biti tretirane kao karakterni-definirajući elementi:

- Kompozicija fasade i ritam prozora
- Glavni ulaz i dekorativni detalji (kolone, zabati, kameni ili malterski ornamenti)
- Proporcije prostorija i hodnika
- Originalni materijali (kamen, cigla, drvo, metalni elementi)

Za svaki element, tim treba da odluči da li:

- Sačuvati kakav jeste
- Sačuvati uz vidljivi popravak, ili
- Adaptivno transformisati uz zadržavanje duha i proporcija

Isti objektiv nasleđa treba ponovo koristiti kada se toolkit primenjuje na druge istorijske ili polu-istorijske zgrade.

A.5. Preliminarna procena izvodljivosti

Na kraju Odeljka 1, tim treba da bude u stanju da odgovori na tri ključna pitanja za ANIMA i svaku drugu procenjenu zgradu:

- Da li je zgrada **strukturalno i pravno održiva** za renovaciju, ili postoje kritične prepreke?
- Koje **vrste buduće namene** (komunalna, kulturna, obrazovna, ekonomska) izgledaju kompatibilne sa njenom veličinom, rasporedom i lokacijom?
- Da li zgrada ima dovoljnu **vrednost nasleđa i emocionalnu vrednost** da opravda investiciju u poređenju sa rušenjem i novom gradnjom?

Odgovori čine most ka sledećem odeljku o održivom dizajnu i renovaciji, gde će se konkretni scenariji razvijati i testirati prema energetske, pristupačnim i finansijskim kriterijumima.

ODELJAK B. Održivi dizajn i renovacija za ANIMA

Ovaj odeljak prevodi početnu procenu u konkretan konceptualni plan renovacije koji poboljšava energetske performanse, čuva karakter i priprema ANIMA za ugošćivanje novih komunalnih funkcija, nudeći strukturu koja se može koristiti za druge zgrade.

B.1. Principi dizajna i usklađenost sa NEB

Renovacija ANIMA vodi se trima vrednostima Novog evropskog Bauhausa: održivost, inkluzija i lepota, osiguravajući da tehnička poboljšanja i prostorne promene jačaju i ekološke performanse i društveni značaj.

Održivost podrazumeva duboku energetske retroopremanje i integraciju obnovljivih izvora; inkluzija znači pristup bez barijera, višenamenske komunalne prostore i pristupačnost korišćenja; lepota se odnosi na restauraciju fasada i enterijera iz 19. veka na način koji deluje dostojanstveno i savremeno.

B.2. Strategija energetske renovacije

Energetski koncept prati sekvencu sličnu SolarHausu: najpre smanjiti potražnju, zatim dodati obnovljive izvore. Smanjenje potražnje uključuje izolaciju omotača zgrade (zidovi, krov, pod gde je izvodljivo), zamenu ili restauraciju prozora sa visokoučinkovitim

staklom koje poštuje originalne podele i zaptivanje vazdušnih propuha uz osiguravanje kontrolisane ventilacije.

Na strani snabdevanja, površine krova okrenute prema jugu ili zapadu postaju primarne lokacije za FN panele, u kombinaciji sa efikasnim, niskotemperaturnim grejanjem (npr. toplotna pumpa ili efikasna biomasa) i pametnim upravljanjem kako bi se operativni troškovi zadržali niskim.

B.3. Obnovljiva energija i kružni tokovi resursa

ANIMA može delovati kao vidljivi lokalni demonstrator obnovljive energije, slično SolarHausu i CERC-u, integrisanjem krovnih solarnih FN panela, moguće solarno-termalnih za toplu vodu i jednostavnih ekrana za praćenje u javnim prostorima.

Dopunski niskotech kružni tokovi resursa uključuju skupljanje kišnice za navodnjavanje vrta, propusne površine oko zgrade i osnovni koncept ponovne upotrebe sive vode ili upravljanja oborinskim vodama radi smanjenja lokalnih poplava i opterećenja infrastrukture.

Sva rešenja treba da budu dimenzionisana i dokumentovana tako da se mogu kopirati u druge zgrade u Băiuțu i buduće pilote u BeCom mreži.

Naučena lekcija: SolarHaus Freiburg, Nemačka

SolarHaus je demonstrirao da se retroopremanje istorijskih zgrada solarnim FN panelima može raditi senzitivno: paneli su integrisani u nagibe krova nevidljive sa nivoa ulice, a ekrani za praćenje u javnim prostorima pretvorili su generisanje energije u alat za učenje zajednice. Potrošnja energije smanjena je za 65% uz očuvanje estetike nasleđa. Lekcija: Integracija solarnih panela i očuvanje nasleđa nisu u kontradikciji — promišljeni dizajn postiže oboje.

B.4. Prostorna reorganizacija i buduće namene

Unutar ANIMA, prostorna reorganizacija treba da poštuje postojeću strukturalnu mrežu istovremeno kreirajući fleksibilne prostorije koje mogu ugostiti ko-working, kulturne događaje, aktivnosti učenja i mirnu refleksiju, odjekujući multifunkcionalne modele viđene u SolarHausu, CERC-u i Zollverein.

Lagane pregrade, pokretni nameštaj i zajednički servisni jezgri (sanitarni, mala kuhinja, skladište) omogućavaju zgradi da prelazi između moda radionice, izložbe, malih nastupa, savetodavnih konsultacija ili kancelarija za projekte bez daljnje teške gradnje.

Jasno zoniranje — javne prednje prostorije, polu-javna centralna zona i privatniji ili servisni prostori u zadnjem delu — osigurava razumljivost za korisnike i skalabilnost za slične zgrade nasleđa.

B.5. Izbor materijala i kružnost

Renovacija treba da daje prednost lokalnim, nisko-ugljičnim i materijali za višekratnu upotrebu, inspirirajući se pristupom CERC-a sa slamenim balama i glinom i naglaskom Zollvereina na ponovnom korišćenju postojećih struktura umesto rušenja.

Gde god je moguće, originalni zid, drvo i malter se popravljaju umesto zamene, dok se svi uklonjeni materijali sortiraju za ponovnu upotrebu u istom projektu (npr. unutrašnje obloge, elementi pejzažnog uređenja) ili u drugim komunalnim projektima, prateći principe kružne ekonomije iz BeCom toolkita.

Jednostavan „pasoš materijala“ za ANIMA — koji navodi ključne komponente, životne vekove i opcije ponovne upotrebe — može poslužiti kao šablon za druge zgrade u Băiuțu i buduće BeCom ili druge pilote.

ODELJAK C. Integracija obnovljive energije i klimatska akcija

(Odeljak se razvija kao primena alata za procenu energetskeg potencijala, tehničko projektovanje FN sistema, praćenje performansi i merenje klimatskog uticaja — sa referencama na PVGIS, SolarEdge Designer i OpenEnergyMonitor alate navedene u Aneksima.)

ODELJAK D. Angažovanje zajednice i programiranje adaptivne upotrebe

D.3. Mapiranje aktera i uloge QHM

Prateći BeCom QHM Toolkit za angažovanje aktera, plan angažovanja ANIMA identifikuje uloge u pet heliksa:

- **Obrazovanje:** škole, pružaoci strukovnih obuka i univerziteti koji koriste ANIMA kao živu laboratoriju za zelenu gradnju i nasleđe
- **Politika / upravljanje:** opština Băiuț i okružne vlasti koje omogućavaju podržavajuće politike, dozvole i delimično finansiranje
- **Društvo:** lokalna udruženja, kulturne grupe, stariji, mladi i neformalni lideri zajednice koji zajednički dizajniraju namene i programe
- **Ekonomija:** lokalna mala i srednja preduzeća, majstori, turistički operateri i društvena preduzeća koja pilotiraju kružne i uslužne modele u ANIMA
- **Životna sredina:** ekološke nevladine organizacije, šumari i energetske stručnjaci koji integrišu rešenja zasnovana na prirodi i obnovljive rešenja oko zgrade

Tabela za višekratno mapiranje aktera i kartica angažovanja (zastupljenost, participacija, saradnja, uticaj, zadovoljstvo) pružaju se za evaluaciju inkluzije u ANIMA i drugim pilotima.

D.4. Alati za angažovanje i formati radionica

U skladu sa BeCom AAA andragoškim modelom (Primenjivo — Dostupno — Akciono orijentisano), angažovanje oko ANIMA treba da bude iskustveno, inkluzivno i direktno vezano za lokalne odluke.

Predloženi alati uključuju:

- **Ko-dizajn radionice** u zgradi ili obližnjoj školi, gde stanovnici preraspoređuju rasporede prostorija i funkcije koristeći jednostavne kompletne planova
- **Krugovi pamćenja i šetnje priča**, prikupljajući narative o prošlim ulogama zgrade; rezultati se ugrađuju u izložbe i diskusije o nazivu
- **Sesije učionice portfolija** tokom radionica u Băiuțu, gde učesnici testiraju kontrolne liste za validaciju zgrada i ideje za energetska renovaciju na licu mesta
- **Mikro-piloti**, poput privremene kulturne večeri, pop-up dana ko-workinga ili male demonstracije obnovljive energije ispred ANIMA, za brzo prototipizovanje namena pre pune renovacije

Svi formati dokumentovani su sa uputstvima korak po korak kako bi se mogli koristiti u drugim zgradama i BeCom gradovima.

Naučena lekcija: SolarHaus Freiburg, Nemačka

Stanari SolarHausa zajednički su dizajnirali svoju renovaciju kroz praktične radionice gde su fizički testirali uzorke izolacije, poredili opcije prozora i simulirali rasporede solarnih panela na modelu zgrade. Ovaj participativni proces stvorio je zajedničko vlasništvo i smanjio žalbe nakon renovacije za 90%. Lekcija: Opipljivi, iskustveni ko-dizajn gradi poverenje i osigurava da rešenja odgovaraju stvarnim potrebama.

D.5. Pokazatelji društvenog uticaja i validacija

Toolkit predlaže kompaktnu kontrolnu tablu društvenog uticaja za ANIMA koja se može replicirati:

- **Pokazatelji participacije:** broj i raznovrsnost uključenih ljudi u konsultacijama, radionicama i događajima, razvrstani po starosti i polu
- **Pokazatelji inkluzije:** uključenost ranjivih grupa, percipirana pristupačnost i zadovoljstvo procesima donošenja odluka mereno kratkim anketama

- **Pokazatelji prilike:** nova radna mesta, volonterske uloge, završene obuke i startupovi ili nevladine organizacije ugošćene u ANIMA
- **Pokazatelji dobrobiti i privrženosti mestu:** samoprocenjeni ponos u Băiuțu, osećaj bezbednosti i pripadnosti oko zgrade, prikupljani periodično

ODELJAK E. Finansijsko planiranje, snalaženje u finansiranju i upravljanje

E.1. Ciljevi finansijskog i upravljačkog planiranja

- Osigurati diversifikovano finansiranje za renovaciju i rad bez preopterećivanja opštine ili zajednice
- Projektovati realne fazne investicione planove usklađene sa dostupnim programima i lokalnim apsorpcionim kapacitetom
- Uspostaviti jasne upravljačke strukture koje odražavaju uloge Peterostrukog heliksa, sprečavaju konflikte i podržavaju dugoročnu održivost

E.2. Procena troškova i fazna implementacija

Finansijsko planiranje za ANIMA treba da bude strukturisano u **fazama**, svaka sa sopstvenim rasponom troškova, kombinacijom finansiranja i očekivanim koristima:

Faza 1 — Bezbednost i stabilizacija

- Strukturalna konsolidacija, popravka krova, osnovna zaštita od vremenskih uticaja, uklanjanje opasnih elemenata
- Rezultati: zgrada bezbedna za ulazak, zaštićena od daljeg propadanja, mogući inicijalni komunalni događaji

Faza 2 — Osnovna renovacija i energetska nadgradnja

- Izolacija omotača, visokoučinkoviti prozori/vrata, efikasno grejanje/hlađenje, osnovni unutrašnji radovi
- Rezultati: supstancijalne uštede energije, komfor pogodan za redovnu upotrebu, vidljiva klimatska akcija

Faza 3 — Funkcionalno opremanje

- Unutrašnje obloge, nameštaj, IKT infrastruktura, ekrani za obnovljivu energiju, poboljšanja pristupačnosti

- Rezultati: potpuno funkcionalni komunalni hub koji podržava obrazovanje, kulturu, preduzetništvo

Za svaku fazu, toolkit preporučuje pripremu **jednostavne tabele troškova** sa: procenjenim troškovima izgradnje, mekim troškovima (dizajn, dozvole, koordinacija), kontingentom (10–15%) i očekivanim promenama operativnih troškova (posebno energija).

E.3. Izvori finansiranja i snalaženje

Strategija razvojnog finansiranja ANIMA treba da kombinuje EU programe, nacionalne šeme i lokalne/komunalne doprinose, stvarajući otpornost prema kašnjenjima ili promenama u bilo kom izvoru.

4.8 Validacija i studije slučaja

Ovaj odeljak objašnjava kako se ANIMA Toolkit testira, usavršava i demonstrira koristeći druge zgrade u Băiuțu i, later, u dodatnim BeCom kontekstima.

4.8.1 Primena Toolkita na druge rudarske zgrade

- Koristiti isti pet odeljaka (Procena, Održivi dizajn, Nasleđe, Društveni uticaj, Praćenje) na najmanje jednoj ili dve dodatne bivše rudarske zgrade u Băiuțu (npr. bivše sedište, skladište, menza)
- Dokumentovati sličnosti i razlike u rezultatima (tehnička izvodljivost, interes zajednice, energetski potencijal, troškovi) kako bi se videlo gde metodologija funkcioniše „kakva jeste” i gde treba adaptaciju

4.8.2 Poređenje rezultata i usavršavanje alata

- Porediti rezultate po zgradama koristeći jednostavnu tabelu poređenja (stanje, predložene namene, energetski koncept, potencijal društvenog uticaja, nivo prioriteta)
- Beležiti koje kontrolne liste, matrice i formati angažovanja su bili najkorisniji u praksi i prilagođavati formulacije, skale ili korake u skladu s tim, kako bi bili jasniji za nestručnjake i prenosivi u druge regione

4.8.3 Dokumenti studije slučaja

- Izraditi kratke dokumente studije slučaja od 2–4 stranice za ANIMA i svaku dodatnu zgradu, sažimajući kontekst, proces, ključne odluke i naučene lekcije, vezane za odeljke toolkita

- Koristiti zajednički šablon kako bi budući BeCom piloti (drugi gradovi, druge države) mogli dodati sopstvene studije slučaja u isti „Portfolio za učenje za validaciju zgrada“

5 DEO 5. Aneksi

5.1 Vizuelni šabloni, kontrolne liste i vodiči korak po korak

Štampani alati: brzi list za procenu, uključujući matrice nasleđa i energije, sve formatirano za laku ponovnu upotrebu u radionicama i obukama na licu mesta i van njega

5.2 Preporuke digitalnih alata

Za podršku efikasnoj i korisnički prijatnoj primeni ovog toolkita, sledeći digitalni alati se preporučuju za projektne timove i zajednice koje rade na zgradi ANIMA i sličnim zelenim inicijativama renovacije:

5.2.1 Alati za procenu zgrada i istraživanje

- Jednostavni formulari za ankete (Google Forms, Microsoft Forms)
- Mobilne aplikacije za skeniranje (CamScanner, Adobe Scan)

5.2.2 Kalkulatori za energiju i solarni potencijal

- PVGIS (Fotovoltajni geografski informacioni sistem) — besplatni online kalkulator solarnog potencijala za bilo koji krov u Evropi
- SolarEdge Designer — za simulaciju i planiranje solarnih instalacija
- Smappee — simulira solarnu integraciju i prati FN performanse

5.2.3 Kartografisanje i vizualizacija

- Google My Maps — za prilagođene mape zgrada/lokacija
- QGIS (open source) — za profesionalno kartografisanje i analizu ekoloških rizika
- SketchUp Free — za 3D vizualizaciju prostorne reorganizacije
- Floorplanner — za brzu 2D/3D vizualizaciju osnova

5.2.4 Praćenje i KPI

- Google Sheets ili Microsoft Excel kontrolne table

- OpenEnergyMonitor — za automatizovano praćenje upotrebe energije i vode u realnom vremenu

5.2.5 Angažovanje i komunikacija

- Padlet — vizuelne table za prikupljanje ideja zajednice
- Miro — kolaborativne bele table za brainstorming timova i radionice
- WhatsApp, Viber ili Telegram grupe — za brza ažuriranja tima i aktera

5.2.6 Dokumentacija i e-učenje

- Canva — platforma za dizajn za ilustrovane vodiče i komunikacione materijale
- Google Slides — za materijale radionica i vizuelno izveštavanje
- BeCom platforma — za organizovanje digitalnih modula učenja
- MoodleCloud — za kreiranje okruženja za e-učenje

5.3 Šablon — Plan angažovanja zajednice i sesije učenja

Svrha: Vodič za radionicu od 2–3 sata u ili o ANIMA (primenljiv i za druge zgrade).

5.3.1 Zaglavlje sesije

- Naziv (npr. „ANIMA — Kuća života, Ko-dizajn radionica")
- Datum / Mesto
- Facilitator(i)
- Ciljna grupa(e) (mladi, stariji, mešovita, profesionalci, itd.)

5.3.2 Ciljevi (označiti sve što se primenjuje)

- Prikupiti sećanja i priče
- Zajednički definisati buduće funkcije
- Testirati alate za validaciju zgrade
- Razgovarati o opcijama imenovanja/brendiranja
- Predstaviti ideje o obnovljivoj energiji i renovaciji

5.3.3 Okvirni program

- Dobrodošlica i kontekst (10–15 min)
- Kratki uvod u BeCom, NEB, priču o ANIMA (10 min)

- Aktivnost 1 — Krug pamćenja ili zid priča (30–40 min)
- Aktivnost 2 — Male grupe koriste List za procenu zgrade na fotografijama / planu / na licu mesta (40–60 min)
- Aktivnost 3 — Buduće namene: učesnici postavljaju funkcije na jednostavan plan (30–40 min)
- Zaključak i sledeći koraci (10–15 min)

5.3.4 Potrebni materijali

- Štampani listovi za procenu i olovke
- Uvećani štampani planovi fasade / osnove
- Post-it papirići u 3 boje (prošlost — sadašnjost — budućnost)
- Nalepnice za brzo glasanje (omiljene namene / nazivi)

5.3.5 Rezultati za dokumentovanje

- Fotografije flip-chartova i planova
- Kratak rezime glavnih ideja i zabrinutosti
- Lista učesnika (sa QHM afilijacijom gde je relevantno)

5.4 Brzi list za procenu zgrade

5.4.1 Osnovne informacije

ID / Naziv zgrade		Prvobitna(e) namena(e) / kasnija(e) namena(e)	
Adresa / GPS		Trenutni status vlasništva / pravni status	
Godina / period izgradnje			

5.4.2 Fizičko stanje — Semafor ocena

Temelji i podrum		■	■	■
Spoljni zidovi i malter		■	■	■
Krov (konstrukcija + pokrivanje)		■	■	■
Dimnjaci		■	■	■
Prozori (okviri, staklo, zaštita)		■	■	■
Vrata i ulazi (stepenice, ograde)		■	■	■
Unutrašnji zidovi i plafoni		■	■	■
Podovi i stepeništa		■	■	■

Električna instalacija (vidljiva)		■	■	■
Sistem grejanja (postojeći / bez / zastareo)		■	■	■
Voda i kanalizacija		■	■	■

5.4.3 Elementi nasleđa i karaktera

Kompozicija fasade i ornamenti	
Glavni ulaz	
Proporcije prostorija i ključne unutrašnje odlike	
Simbolički prostori	

5.4.4 Kontekst i okruženje

Orijentacija (S/I/J/Z, solarni potencijal: Nizak / Srednji / Visok)	
Okruženje (buka, pogledi, zelene površine, saobraćaj)	
Rizici (poplave, klizišta, izvori zagađenja)	

5.4.5 Preliminarna procena

Strukturalna održivost: Visoka / Srednja / Niska	
Vrednost nasleđa: Visoka / Srednja / Niska	
Potencijal ponovnog korišćenja za komunalne funkcije: Visok / Srednji / Nizak	
Nivo prioriteta unutar lokalnog portfolija: 1–5	

5.5 Šablon — KPI i kontrolna tabla za praćenje

Svrha: Jednostavan list za godišnje ažuriranje; isti raspored se može koristiti za druge zgrade.

1. Zgrada	ANIMA (Băiuț)
2. Godina	
3. Ekološki KPI	
Finalna upotreba energije kWh/m ² /god	
Procenjena upotreba energije pre renovacije (bazna linija)	
Udeo obnovljive energije (%)	
Godišnja upotreba vode (m ³) i % od skupljene/reciklirane	
Obim građevinskog otpada odvrnutog od deponije (tone / %)	
4. Društveni KPI	
Broj jedinstvenih korisnika godišnje	
Broj događaja / radionica / obuka	

Udeo učesnika iz ranjivih grupa (%)	
Prosečna ocena zadovoljstva (1–5) iz kratke ankete	
Pokazatelj privrženosti mestu / ponosa (1–5)	
5. Ekonomski KPI	
Godišnji operativni troškovi	
Godišnji prihodi (zakupi, događaji, usluge)	
Broj radnih mesta (EKE) i volontera vezanih za ANIMA	
Broj organizacija / startupova ugošćenih	
6. Kvalitativne napomene i akcije	
Šta je dobro funkcionisalo ove godine?	
Glavni problemi ili uska grla?	
Dogovorena prilagođavanja za sledeću godinu	

5.6 Šablon — Mapa finansiranja i plan faziranja (ANIMA)

Svrha: Uskladiti faze renovacije sa specifičnim izvorima finansiranja i odgovornim licima, stvarajući jasan plan finansijske održivosti.

Projektna faza: (npr. Planiranje / Renovacija / Rad)	
--	--

Datum ažuriranja:	
--------------------------	--

Deo 1: Izvori finansiranja i provera podobnosti

Kategorija izvora	Specifični program / Poziv (naziv i kod)	Rok	Maks. iznos / % kofinansiranja	Napomene o podobnosti (Da li ANIMA ispunjava uslove?)	Prioritet (Visok / Srednji / Nizak)
EU programi	npr. PNRR Komponenta 5 — Talas renovacije				
Nacionalni / regionalni	npr. AFM Energetska efikasnost u javnim zgradama				
Lokalni budžet	npr. Godišnji budžet opštine Băiuț 2026				
Privatni / komunalni	npr. Sponzorstvo, crowdfunding, donacije				

Deo 2: Fazni plan investicija

Faza	Ključne intervencije (Šta radimo?)	Procenjeni trošak (EUR)	Ciljani izvor(i) finansiranja	Status (Planiran / Prijavljen / Obezbeđen)	Odgovorna osoba / Partner
Faza 1: Stabilizacija	npr. Popravka krova, strukturalna bezbednost, čišćenje				
Faza 2: Osnovna renovacija	npr. Izolacija, prozori, grejanje, osnovna elektrika				
Faza 3: Opremanje i funkcija	npr. Unutrašnje obloge, nameštaj, AV oprema				
Faza 4: Rad	npr. Troškovi osoblja, komunalije (prvih 12 meseci)				

Deo 3: Akcioni plan za sledećih 6 meseci

Aktivnost 1:			Rok:	
Aktivnost 2:			Rok:	
Aktivnost 3:			Rok:	

Objavljeno: maj 2026.

Naziv projekta: Beautiful Communities — Enriching, Sustainable, Inclusive

Akronim projekta: BeCom

ID projekta: 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247531

Mart 2026 | becom4.eu

datum objave: Decembar 2025

naziv projekta: Beautiful Communities-Enriching, Sustainable, Inclusive

kratica projekta: BeCom

ID projekta: 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247531

becom4.eu

